

7-8

V tej številki:

- * Slovenstvo in današnji čas
- * Koroška na samostojni poti
- * Začetek šole - začetek dela

M
L
A
D
I
K
A

Sped. abb. post. gr. III/70 - Periodico mensile

1974

mladika

IZHAJA DESETKRAT V LETU

1974 LETO LVIII ŠTEV. 7/8

Poštnina plačana v gotovini - Skupina III/70

VSEBINA

Z. K.: Slovenstvo in današnji čas (Draga 74)	101
Tine Soben: Tragedija vprašaja	103
Vladimir Kos: Ob spremljavi japonskega slavčka, Rojstvo podobe	105
D. P.: Stalno slovensko gledališče, Radijsko gledališče, Slovenski oder, Slovensko amatersko gledališče	106
— n: Slovenski fim — korak naprej	107
Ivo Jevnikar: Pogovor s Pavlom Apovnikom jp: Das gemeinsame Kärnten, Zvezna gimna- zija za Slovence	108
MM: Antena	109
Jože Velikonja: Ob spominu na prof. Moleta	110
Branka Jurca: Prvi dan šole	112
Televizija in dijakov uspeh	114
Did: Važnost dnevne gimnastike, Prvi otrok v družini	115
Vladimir Kos: Mamica.., mamica, Trije dnevi Jocuja	116
Martin Jevnikar: Zamejska in zdomska lite- ratura	117
jp: Tri knjige za manjšinsko konferenco, Die Slowenen in Kärnten, Marija Pirjevec: Srečko Kosovel - Aspetti.., Meddobje XIII/3 Čuk na Obelisku, III. nagradni natečaj	119
	120

REVIJO IZDAJA UREDNIŠKI ODBOR:

Martin Breclj, Ivo Jevnikar, Barbara Lapornik, Saša Martelanc, Marij Maver (odgovorni urednik), Albert Miklavec, Franc Mljač, Sergij Pahor, Danilo Pertot, Jože Peterlin (glavni urednik), Ivo Petkovšek, Ester Sferco, Maks Šah, Drago Štoka, Peter Švagelj, Zora Tavčar in Edvard Žerjal (likovna oprema).

ZUNANJA OPREMA:

Edvard Žerjal

Vsi pisci in uredniki sodelujejo brezplačno

Uredništvo in uprava: 34133 Trst, ul. Donizetti 3,
tel. 768189 - Poduredništvo v Gorici: SKAD

Poštni tekoči račun 11/7019 »Mladika« - Trst

Registrirano na sodišču v Trstu št. 193

tisk »graphart« trst, rossetti 14 - telefon 77 21 51

pisma

O DRAGI

Ljubljansko Delo je v ponedeljek, 16. septembra, objavilo o študijskih dneh v Dragi poročilo, ki ga je napisal Bogo Samsa, eden od sodelujočih pri okrogli mizi v Dragi. Poročilo, katerega del podnaslova se glasi »Razprava pod znakom nestrpnosti (za kakšno nestrpnost je šlo, pa članek ne pove) se konča z lapidarnim stavkom: »To je pač značilnost letošnje Drage, na kateri ni bilo vedno vse dobronamerno ali vsaj na znosni strokovni ravni.«

Rad bi vedel od Vas, kaj lahko odgovorite na tako pisanje.

(Podpis)

Uspeh Drage je odgovor na tako pisanje.

Kljub tolikim nasprotovanjem je Draga postala simbol svobodnega izražanja, strpnosti, odprtosti in širine. O tem se je lahko prepričal vsakdo, ki je bil kdaj v Dragi. Seveda ne tisti, ki je prišel v Drago s predsodki, s svojimi vnaprejšnjimi klišejskimi sodbami, skratka, kdor ni prišel tja z dobrimi nameni in pripravljen na dialog.

Najlaže je Drago v celoti odklanjati in jo omarževati. To stane najmanj truda. Površnega bralca pa, ki v Dragi ni bil, utegne tudi prepričati. To pa ni več znanstvena ocena ali pošteno poročilo, ampak samo gola in včasih tudi zlonamerna propaganda.

Končno imamo že ce'lo zbirko (pet knjig) razprav, ki so bile prebrane v Dragi in jih je založila naša revija. Kako to, da jih do danes ni nihče ocenil, z avtorji polemiziral, njihove teze zavrnil? To bi bila edina sprejemljiva kritika za Drago, vse drugo je samo pamflet.

Ljubljana, 6. sept. 74

DRUŠTVO SLOVENSКИH IZOBRAŽENCEV V TRSTU

Vaše povabilo na študijske dneve v Dragi me je hudo razveselilo in se Vam iskreno zahvaljujem za Vašo ljubezno pozornost.

Kako rada bi v občestvu najbolj prizadevnih slovenskih idealistov okrepila svoja mladostna stremjenja. Ob dragocenih spominih na pokojnega Antona Vodnika, ki je v reviji »Križ na gori« skušal uresničiti svoja vrednostna spoznanja in »previhariti viharje«, želim Vašemu prizadevanju daljnosežnih uspehov.

Oba z Antonom Vodnikom se Vam zahvaljujema za Vašo neuklonljivo voljo pri reševanju naše slovenske stiske in vse udeležence iskreno pozdravljava.

DORA VODNIK

Posamezna številka Mladike stane 250 lir. Celoletna naročnina 2500 lir. Letna naročnina za Jugoslavijo 50 din. Letna naročnina za druge države je 6 US dolarjev ali enakovreden znesek v tuji valuti.

Deželni odbornik Coloni pozdravlja študijske dneve v Dragi

SLOVENSTVO IN DANAŠNJI ČAS

(DRAGA '74)

Študijski dnevi v Dragi dobivajo vsako leto svojo posebno barvo in svojo posebno vsebino. Razpon, ki so jih imeli v preteklosti in so bili pogojeni na trenutno najvažnejša vprašanja, je dobil nazadnje zaokroženo podobo o našem bivanju, o našem poslanstvu in o naši prisotnosti v svetu. In če je nekdo nakazal, kakšni naj bi bili naši dnevi prihodnje leto, v jubilejnem letu, je s tem verjetno spet pokazal na aktualnost teme, ki se je ni mogoče izogniti, ko je predlagal, da bi govorili o življenjski sili in vitalnosti našega naroda.

Uvod, ki je nakazal tri izhodišča študijskih dni, je bil jassen: narodnost kot vrednota, ki nam je ne zanika tudi noben mednarodni forum, je še vedno tista postavka, o kateri smo vedno govorili, da mora biti glavno izhodišče našega zanimanja in našega boja. Drugi poudarek je dejstvo, da nas ni petdeset ali več milijonov, zato moramo Slovenci nujno gledati na vsak del našega naroda, pa naj že bo kjer koli: ali v Ameriki ali v Avstraliji, v zapadni Evropi ali posamezniki v Afriki ali Aziji. Ne moremo odpisati nobenega dela tega naroda, nihče ga ne sme, ki mu je resnično za narod, za njegovo sedanost in bodoč-

nost. In tretje izhodišče je misel na društvo, ki te študijske dneve prireja in jih potem spremlja vse leto v svojih prostorih: to je njegova zgodovinska vloga in naloga, ki se ji ne more in ne sme izneveriti, ki jo je zastavilo že pred desetimi in več leti in jo zvesto nadaljuje vse do danes. To nalogo mora še razviti in jo izpopolniti, nikakor pa je ne sme opustiti. Če vabi svoje člane in nečlane v svoje prostore v ulici Donizetti vsak ponedeljek, se to pravi, da opravlja nalogo ne zgolj prosvetnega društva, ampak da nudi priložnost za razmišljanja vseh, ne samo izobražencev, ampak vseh Slovencev, ki so dobre volje.

Pozdrav, ki ga je prinesel deželni odbornik, se je prav tako dotikal naše narodnosti in volje, da se zadovoljno reši.

Kot nalašč je zato bilo predavanje na študijskih dneh, ki ga je imel univ. profesor in akademik dr. Bratko Kreft o vprašanju slovenstva in današnjega časa. Njegove misli so se sicer zgostile ob slovenstvu in Cankarju, toda to ni prav nič zmanjšalo njegove poslanice, ki jo je prinesel iz slovenske centrale nam vsem, ko je govoril iz svoje velike razgledanosti o tistih svetlih točkah naše zgodovine, ko je privrela na dan slovenska

misel. Spomnil je na Prešerna, na trde kmečke upore, na Levstika in končno prešel na Cankarja. In ob Cankarju se je kot venec splel čudovito jasen in prodoren narodni program, ki ga je Cankar zagovarjal z vso silo svojega zagona in svoje moči. To je bila poslanica slovenskega akademi-ka zamejskim Slovencem, kako morajo vztrajno in dosledno braniti svoje narodno izročilo.

Začetni zagon je nadaljeval v nedeljo zjutraj mariborski škof, ko je v jutranjem miru, na prostem za poslopjem s štirimi slovenskimi duhovniki sčemaševal. V prelepi pridigi je ganjen nad tem mirom in lepoto pokrajine, navezal oznanilo nedeljskega evangelija na prva sveta brata sv. Cirila in Metoda, ki sta prišla med naše rojake oznanjat božjo besedo. Nato pa se je spomnil poslanice svojega prečnika škofa Martina Slomška, ko nam je naročal, da naj nam bo sveta vera luč materin jezik pa ključ do zveličavne narodne omike. Petje udeležencev se je prepletalo s petjem ptičkov na vejah okoli oltarja, tako da je bila to res čudovita harmonija misli in molitve.

Nato se je začelo jutranje zasedanje, katerega osrednja misel je bila: kaj smo se naučili na manjšinskih konferencah, v čem nam dajejo prav in kaj moramo še storiti. V zelo objektivni sliki smo nato pregledali ohridsko konferenco, ki je bila pod okriljem Organizacije združenih narodov, manjšinsko konferenco v Trstu in še misel, kako moramo Slovenci sami iz svojega kroga, da nas bodo videli in priznali. Spoznanje je bilo, da je narodnost še vedno tista vrednota, h kateri se sklanjamo in ob tej vrednoti potem zahtevamo svoje šole, svoje gledališče, svoje napise, javno priznanje naše govorice in še vse drugo. Po drugi strani pa moramo, če nas taje, sami dokazati, da živimo, da smo tu in da se od tod pregnati ne damo. Zato ne smemo več dopustiti ponižanja, da bodo na naših prosvetnih prireditvah govorili drugi v neslovenskem jeziku in bo na koncu še dodatek v slovenščini.

Nato smo se spomnili še Cerkve in slovenstva, posebno z ozirom na Koroško. Tudi v Cerkvi je razvoj počasen, bolj počasen kot si želimo; ni razumevanja za naše narodno izročilo. Zdi se, da se je z mrtve točke premaknilo ob zadnji sinodi edino na Koroškem, premaknilo, če bomo prisotni in če bo naša prisotnost vneta in če bo dobra volja.

In še tretji del študijskih dni: nedelja popoldne. Razmišljali smo o Slovencih v zdomstvu: v Kanadi, v zapadni Evropi in sploh povsod, kjer so raztreseni: po Ameriki, ob vznožju Himalaje, na Japonskem. Končno se nanje obračajo tudi jugoslovanski uditelji, ko govore o izseljeništvu in s skrbjo ugotavljajo, da je tolik del naroda zunaj meja Jugoslavije.

Iz referata o kanadskih Slovencih smo spoznali na podlagi statističnih podatkov in ankete, da žive tam naši ljudje zelo dobro, da zaslužijo

deloma celo več kot domačini, da so postali neka-teri že pravi milijonarji. To je najboljši del jugoslovanskih turistov, ki se vračajo dan za dnem v Jugoslavijo in prinašajo državi valuto, kupujejo plošče, narodno blago in se potem spet vračajo. Tu vzdržujejo šole, slovenske fare, hranilnice in posojilnice, časopise. Radi bi imeli več stikov z zamejstvom, posebno z zamejstvom.

Referat o zapadni Evropi, posebno o Nemčiji, pa nam je odkril, kako so ljudje tam delavni in kako se obračajo pravzaprav na duhovnike, ki so jim duhovni pastirji, poleg tega pa še prevajalci, advokati, konzuli, in kaj vem kaj še vse. Jugoslavija skrbi za te rojake kolikor pač more. Njihovo socialno stanje je dobro, vendar so v mnogih ozirih zapostavljeni: nimajo državljanskih pravic, plačujejo davek, od katerega nimajo nobene koristi. Posebno poglavje pa je njihovo družinsko življenje: mož, ki ne pripelje s seboj svoje žene, navadno prej ali slej zabrede v nezvestobo in zakoni se navadno razdro. Zato je bil predavatelj mnenja, da naj bi ostali tisti, ki morejo ostati doma, kar na svojem domu, če pa se že izselijo, naj se izselijo z vso družino.

Zelo obširna debata je poglobila mnoga vprašanja, a nekdo se je vprašal, ali ne bi matična domovina poskušala pritegniti domov vse te različne ljudi v svetu. Ko govorimo o izseljeništvu, iz katerega krvavi narod, bi morda matična domovina našla način, da bi pritegnila ljudi nazaj, ali vsaj boljši del ljudi. Saj jugoslovanski voditelji pogosto o tem govorijo in se resno in zaskrbljujoče ozirajo na to vprašanje.

Po debati je bilo prebrano še predavanje univerzitetnega profesorja o tem, kako se je srečaval s slovenstvom. Povsod, kamor je zaneslo tega generala ameriške vojske, povsod so ga prijazno sprejeli, ko jih je nagovoril slovensko. In ko je razmišljal najbolj delikatne stvari, ko se je moral posvetiti najbolj globokim zadevam, tedaj se je zalotil, da je premišljeval večno slovensko. Kot urednik različnih časopisov, kot predavatelj, ko je potoval po Ameriki, je vsakega nagovoril slovensko in vsakdo, kakršnega koli prepričanja je bil, mu je bil brat. Tako je bilo njegovo predavanje resnična krona vsega zborovanja, ki je potrdilo tisto, kar je bilo geslo vseh študijskih dni.

Udeleženci se dolgo niso mogli raziti. Pogovor se je raztegnil v noč. V polmraku so stale na dvorišču gruče ljudi in se pogovarjale pozno v noč, drugi so se premaknili v obednico, tretji so stopili v bar, skratka prostor okoli poslopja je oživel in ostal nemiren še dolgo potem, ko je bilo zborovanje zaključeno z obljubo, da bodo študijski dnevi prihodnje leto pripravljeni z enako resnostjo in s priporočili, ki jih je odbor dobil. Na drugi strani pa pričakujemo, da se jih bodo udeležili vsi z enako zavzetostjo in v enakem dobrem razpoloženju.

Z. K.

TRAGEDIJA VPRAŠAJA

III. NAGRADA NA NATEČAJU »MLADIKE«

Najprej je bila celota, majhna sicer in neboljena, vendar celota: telo in duša v že davno izoblikovanem okvirju malomeščanske domišljavosti.

Vstajala je ob pet in petnajst, se hitro nopravljala in nikoli pozabila na lepó urejeno pričesko, nikoli prezrla l'eau de Cologne; za slovo je vselej poljubila moža pa brž na avtobus ob pet petintrideset do tovarne, kjer je tistih osem ur počela, kar je pač morala početi, in istočasno mislila na kosilo, ki ga bo pripravila ob treh, na moža, ki ga bo spet poljubila, mislila tudi — in predvsem — na veliko presenečenje, ki ga bo nekega dne uprizorila v intimnosti med štirimi stenami.

Toda potem je potegnilo v drugo smer; stene niso zamejile intimnosti, skrivnost se ni zdela skrivnostna in na mozem obrazu ni bilo brati presenečenja; užaljeno se je umaknilo pred njegovim strogim očitkom »še tega je manjkalo«.

Polagoma so ostajali lasje skoraj razmršeni in l'eau de Cologne neuporabljena, izstopili pa so robovi, ostro so razrezali prostor v dve polovici; v eni sami točki sta se dotikali, ena sama vez je še ostala: grobost. In kadar so se zlije barve dveh svetov, je to pomenilo nič drugega kot zgolj proces praznjenja. Celota je razpokala, uhajala sta si skozi razpoke z vso lepoto in privlačnostjo, za sabo pa puščala lačno praznino, obrobjeno z rumeno skorjo sovraštva, ki je gledalo skozi njena očala in se režalo svoji zrcalni sliki v njegovih razdraženih pogledih.

Končno je zmagal hlad, sovraštvo se je ubesedilo; toda v nezlagani obliki samo pri njem, ona je igrala, premišljeno vztrajala na treznosti izrečenega.

— Zakaj si me pa potem...

— Zakaj zakaj zakaj; sama si se mi obesila kot kaka... saj si tudi bila, si bila, SI!

— Cipa, ne?

— Cipa, ja, cipa!

Navsezadnje je ostalo bore malo: zarjavela vzmet, napeta med dve stvari: konjak v razpaljenih ustih — groza in prezir v srebrnem okvirju ženskih očal; in na pokajoči vzmeti — otrok.

Vsaj zdi se mi tako; če ni morda varljivo.

Kajti presojanje je tičalo na ravni ugibanja; brez oprijemljive točke: sredi prostora so visela očala, se pomikala od posteljice do plenice na kavču in nazaj do posteljice, podrhtevala v rahlem stresanju, umljiva le mojemu nedostopnemu sočustvovanju, ter vsak hip lovila bolečino v svojo stoično uokvirjenost, ki je poblisnila v pojemo majočo vztrajnost; solze, hlipanje v sovražnem molku zle namere.

Kaj takega bi zmogla. Ona?

Zgrabil me je val predstav iz preteklih dni, ki sem jih preživel pri njih kot podnajemnik.

...daj daj stricu rokico, no, daj no: zdravo, zdravo, priden ja, zdravo, reci zdravo, reci stric, reci tic, tic — no; ti škratek mali, ti...

Ne, to ni mogoče: lastnega otroka!

Reci vendar nekaj, sem si dajal poguma, reci, prekini molk, ki v njem zori odločitev, mrzla, dišča po umazanih valovih Reke.

Ziniti. A kaj, kaj vendar? Zaboga.

Nenadoma je prenehala ihteti, celo otroka ni več ljubkovala. Videl sem megleno: vstajanje, jemanje otroka v naročje, koraki proti vratom — proti meni; čutil sem kljuko v dlani in trd rob podbojev, zunaj pa mrzlo zavijanje vetra, nekje daleč naraslo šumenje reke in megleno megleno. Za trenutek me je popadla negotovost: ne drežaj v stvari izven sebe. Toda obstal sem, trden, prikovan, čeprav sem slišal udarce dvoma »morda se pretvarja, morda hoče le prestrašiti«.

Ampak ona ni več ona, ona me ne vidi, ne ve, da sem vse slišal.

— Ah, saj greva s poti, deset jih boš lahko imel, ne eno. Baraba! — šepetala je, sikala in privijala otroka v svoj mrz — ko bi ti vedel, kam greva! Ti ne veš, to je dobro, ti ne veš, ne veš...

Obsedeno je ponavljala, nevedoč kaj blebeta, vedno iste pretrgane stavke, iste strašne besede; bila je omotična, v duševni razsulo ni opazila, da sem se naslonil na vrata in prijel za kljuko. Slonel sem na robu velike bolečine, kot potencialna nevarnost za preprečitev namerava-

nega; nekje v sencih je skelelo »reci nekaj, reci, reci.«

— Umakni se — je zahtevala hladno; ni bil njen glas, bil je zategli zvok zavijajoče sirene (»reci, reci«).

— Ne nori — sem zajeceljal — ne nori!

— Umakni se.

— NE.

V očeh ji je igral očitek: »z njim si«. Vrglo me je ob tla, ves majhen sem čepel pred njenim blazinim pogledom.

Že sem čutil, kako prsti popuščajo, kako se koža na dlani počasi trga od površine kljuke in se bo vsak hip potegnila vase; bil sem premagan in kot premaganec sem jo še enkrat natulil: NE! Nisem hotel razumeti njenega skaljene-ga očesa »saj boš šel od tod«, nisem hotel pa tudi ne mogel; nič razen znova: NE!

Sedla je. Z njenim sedanjem se je odlučil mrak od sten in svetloba žarnice je dobila nazaj svojo prvinsko svetlost; zopet sem zrasel vase.

— Na, prižgi — sem dvomil, da bo vzela.

Toda vzela je, prižgala in kadila — sem se spominjal med predavanjem — obraz se ji je počasi razjasnil, pravzaprav: postal je zopet viden, prej sta obstajali samo drobni zrkli pod steklom očal, solze, ihtenje in mali, ki je zvedavo gledal zdaj njo zdaj mene.

Hotel sem izbruhati nekaj stereotipnih fraz: Zaboga, nisi sama.

Ne moreš, ti si ga rodila, TI.

Sonja, mati in morivka — tega ne boš?!

A medtem se je zamislila. Kaj je mislila?

Mislila? Ne, ne več. Vse je bilo jasno.

Ne nori, sem rekel; je to zaleglo; ne nori? Saj ni norela, le njen svet se je rušil (predavanje je izginjalo pod poševnim stropom), stisnilo jo je v precep: življenje se je zarežalo z groznim sme-hom, ki je utesnjeval prehod v novo stanje in hkrati odpiral možnost samoizničenja.

Zavedel sem se svoje nezmožnosti, šele ta-krat, takrat

ji je bilo tako že vseeno. Seveda: glas se je trgal, vsa se je tresla in stiskala koščene prste v pesti, udarjala, udarjala v gluho praznino in se lovila za votle odmeve udarcev. A jaz sem rekel »ne nori«. Ni bilo primerno, ni bilo, ni!

Morda pa?

Ni in ni!

Ko sem odhajal in se je navidez že pomirila, sem razločno videl, kako tli sovraštvo, porojeno iz ljubezni; nisem počakal, da ugasne...

Po predavanju sem stežka obvladoval boleči-no v korakih, ki so me nezadržni vračali domov, torej k njim: on, ona, otrok.

Če, seveda.

Če?

Ampak to ni

mogoče, sem hotel poiskati tolažbo, a je nisem dorekel, kajti nad sabo sem zaslutil k tlom spu-ščaajoče se nebo in sivino oblakov; Reka je za-

bobnela bolj votlo in njena rjavozelena steklovi-na je zrla vame lokavo kot nikoli.

Zakaj, hudiča, nisem ostal!

Zaželel sem si hrupa — sicer ga ne prene-sem — kričečega hrupa mesta, ki ovije duha z lagodno nezmožnostjo in dopušča slišati le svoj lasten utrip; požrla ga je meglena teža neba, ki se je zlepilo z zemljo in namočilo tesnobo krivde v razburkane valove Reke.

Kar iznenada so izginile plasti, vse se je na-gnetlo ob gladino in vse hkrati prežalo, stokalo, v grozi molčalo ob enakomernih sunkih srditega mgle-nega morja, odpiralo usta — da bi kriknilo — kot tolmun, ki je svojo zahrbtno nakano pre-kril s privlačnostjo rešitve.

Tu je rešitev, je mislila. A ni rešitve. Ne tu. Tu je samo tolmun laži in globina tragedije.

Toda ona je mislila: tule, tule...

In vsa je drgetala v mrazu — ali pa nemara od spominov: vračali so se brez smiselne pove-zave, nasilni, nabiti z resnico, ki se je slekla pred njenimi očmi in pokazala svojo nagoto: nič več nežnih besed s prvega plesa zaljubljenecv, nič več mehke in tople živalskosti zvečer, njena golota je odražala samo še ničnost enoličnega življenja v dvoje. Ki je bilo sprva še znosno, kmalu pa iz dneva v dan bolj blede.

On je dal proste roke svoji vaški trdosrčno-sti, ki je nemalokrat mejila na okrutnost — to je dediščina otroštva, ko je od vseh prezirano otro-čé gonilo vole ali stopalo za brazdo, ja, je bilo — seveda je odrasel in spregledal, šel potem v mesto, se pomeščanil, predvsem pa spoznal njo, Sonjo.

Tudi njej je predolgo bila na uho zahteva uli-ce »spremeni se«, dasi se ji je upiralo; prišla je iz vasi; požrlo jo je, nadela si je okvir, ki jo je nekaj mesecev tiščal, a se ga je sčasoma priva-dila in se končno čutila v njem celo varno. Zdaj je govorilo iz nje tipično malomeščanstvo; strah pred kakršnokoli spremembo obstoječega, kar jo je zamajalo v koreninah in je začutila stok zemlje, ki jo je zapustila, da

je bilo to resnično življenje, ki ga je živel? Ali morda samo bežni posnetki zunanjega? Obo-je, si je morala priznati, a znotraj obojega še eno bistvo: otrok, mali, ki je zakopal drobcene prst-ke v razmršene lase in se tresel v ritmu njenega drhtenja. Bil je tu, z njo in v njej, v ne več var-nem naročju, vendar tudi v vsaki celici njenega telesa; v celicah, ki so nabrekli od sovraštva do očeta, preko katerega se je povlekla nit nada-ljevanja v otroka; ki pa jo bo pretrgala, bo 'bo, ker mora, ker hoče — ona tako misli in tlači v sebi vsak dvom, hkrati pa verjame, da je to edi-no odrešujoče, da je to pot v latentna stanje; tam bo mir, nič konjaka in nič grobih besed, nič »cipa frdamana« in tudi ne ljubkovalnega zbada-nja »ja ja, bomo našli našemu pobu drugo, boljšo mamico«; nič, NIČ, tam bo mir in velika pra-zna tišina; ni greh, je le panika in beg.

Bes podzavesti in željna indiferentna nejasnost.

Ni dojemala, letelo je nad, pod ali ob njej, znašla se je v samem središču vrtnca:

Se je vrtela ona?

Se je vrtel svet?

Nemara celo oboje?

Potem torej dve različni hitrosti?

DA: prehitevala sta se in zaostajala. Čas in prostor sta izrabila za manifestacijo premoči; zorela sta v sadista — rodil se je otrok, kdo ve — a tudi vedela, da v tej dirki poražencev ne bo lovorja, marveč le nov padec; vedela prav gotovo tudi to, da bo »premagani« zaman zeval po usmiljenju »zmagovalca«, toda — kdo ve zakaj, rodil se je otrok, iz njiju otrok, kdo ve — zdaj stopa v ospredje ona, četudi v sebi strta, poraženec iz dirke nesmislov, vendarle dostojanstvena: Mali in ona sama, to je pač najidealnejše za maščevanje.

Tako je mislila; ji pa je deloval samo instinkt.

Vsekakor sem tako mislil jaz. A to ni bilo nič v primeri s krutim dejstvom (mogoče samo videzom): kriv si! Kajti lahko bi ostal z njo, lahko bi žrtvoval tistih nekaj ur predavanj in jo usmeril v »onkraj«, ki mu je neznana misel na konec. Toda tega nisem storil, v meni se je razrasla vodena strahopetnost »ne grem morda pregloboko v vozlišče samo njihovih problemov«?

Prekleti dvom!

Stokrat prekleti, ker je morda pretrgal nit...

Reka se mi je zarežala v zobe! Začel sem teči, brezciljno bežati NEKAM, kar pa je pomenilo čisto določen kraj: visoka betonska ograja, v njej vrata z železnim lokom zgoraj, potem dvorišče s skrivnostjo šelestečih topolov in končno vhodna vrata njunega stanovanja. To je tisti »nekam«, ki ga je odkrival nagon, a ga misel hkrati zavračala, ker jo je bremenila ostrina krivde ali vsaj sokrivde.

Njen zapis je visel na vratih v strokih linijah težkih nevidnih znakov, ki jih je mogla prebrati samo vest. A jih ni brala, bili so prebrani, preden so bili zapisani. Unikat, katerega odsev so bili, le zasajen v zavesti bruhal drget v telo, negotovost v odločitve in blazno radovednost: še trije, ali samo on? samo eden... od treh...

Ne. Neeee!

(črna gmota se vali od vrat

črna gmota krivde nadme)

Zakaj, hudiča, nisem ostal!

Črna gmota, ki je težja od česarkoli stvarnega in pada zategadelj prav na dno duše, kjer se razvali čez vso danost.

Danost v meni pa je bila silno tesna luknja, estetsko izoblikovana v topo konico bolečine »kriv si tudi ti«. Počasi, čisto počasi se je gmota razlila v krog, se nato zgostila v kolobar, a ni vzdržala lastne teže, teže raztrgane duše: izlila se je proti dnu, a se — kot bi se zbala globine — zaustavila, se pretrgala in odsekano padla v razmazano packo: pred mano je zazijala vseobsegajoča forma vprašaja.

VLADIMIR KOS, Tokio

Ob spremljavi japonskega slavčka

Vijoličasta azélija
pod snežno belo češnjo
pod slavčka rožno pesmico
med stenami livad —

Kot češnjin cvet je Hostija,
in Hostija je Jezus,
in ko ubog Mu govorim,
vijolična pomlad.

A kmalu vetra težki vzdih
odnese bele cvete,
azéliji ostane prah
in slavček odleti,

le v naših tihih žalostih,
sloneč na prazne stene
ostane Jezus, skoraj plah,
ker svet tako boli.

Rojstvo podobe

Še nekaj potez, in jesen bo gotova.
Oblaki so kosmos cvetice čez hrib,
ob poti postajajo sūsuki šibe,
in sonce se zgodaj odpravlja domov

v tem svetu.

V bolj majhnem so svetu veliki zidovi.
Na njih se solzé zdaj počasi suše.
A sonca večera drhtijo od žeje;
pod okni se svetijo drobci okóv

od časa.

V najmanjšem so svetu največje samote.
Še nekaj potez, oh, še nekaj luči,
da lovec ne more selivke ubiti...
a čopič srca si nanaša na svod
sivine.

slovensko gledališče

Ko bi že moralo gledališče imeti svoj repertoar za novo sezono je naenkrat nastalo vprašanje, ali bo sploh moglo še delovati. Ali bo moglo gledališče še dalje razvijati svojo delavnost. Ministrstvo za turizem namreč še vedno ni priznalo SSG tiste stalnosti, ki je potrebna, da bi dobilo potrebne kredite za svoje delovanje. Tako je prišlo najprej do pogodbe z ansamblom samo do konca decembra, do tega, da ni gostovalo v septembru po Sloveniji, ker nima za to na razpolago sredstev, in do preklica sodelovanja na veliki mednarodni prireditvi Alpe-Adrija. Počezaj je postal dramatičen.

Kasneje je bilo čutiti rahlo napredovanje zadeve, zato je upravni svet sklenil pogodbo z ansamblom za vso sezono in je sprejel naslednji repertoar:

Cankar: Za narodov blagor (v abonmaju)
 Nennequin - Duvival: Mož z žleba (izven)
 Molnar: Lilion (v abonmaju)
 Golia: Jurček (otroška predstava)
 Squarzina: Tri četrtine lune (v abonmaju)
 Wilder: Družina Androbus (v abonmaju)
 Majcen: Apokalipsa (z dodatkom motivov z rižarne) (izven)
 Drama SNG - Ljubljana

Mestno gledališče ljubljansko

Drama SNG - Maribor

Slovensko ljudsko gledališče - Celje

Primorsko dramsko gledališče - Nova Gorica

Mladinsko gledališče - Ljubljana

Lutkovno gledališče - Ljubljana

Komedija - Zagreb

Makedonski narodni teater - Skopje

Jugoslovansko dramsko pozorišče - Beograd

Hrvatsko kazališče »Ivan Zajc« - Rijeka

Posamezna dela bodo režirali Jože Babič, Dušan Mlakar, Adrijan Rustja in Mario Uršič. S temi bodo sodelovali poleg umetnikov iz Slovenije, scenografi in kostumografi Demetrij Čej, Klavdij Palčič, Marija Vidau in Edvard Zajc.

Upamo, da bo vendarle prišlo do tistega potrebnega priznanja s strani Ministrstva, da bo SSG lahko neovirano in nemoteno delovalo med nami.

Kot smo brali, je pustil kot direktor Primorsko gledališče Jože Babič, ki je postal svoboden umetnik in obenem umetniški vodja tržaškega SSG. Sodeč po tem, je moralo tržaško gledališče že najti denarna sredstva, da je lahko nastavilo novega človeka v svoj ansambel.

Radijsko gledališče

Tudi Radijsko gledališče prične z oktobrom novo sezono. Tu je seveda mnogo več novosti kot v poklicnem gledališču, ker se vrste gledališka dela z veliko naglico. Odveč bi bilo naštevati vse novosti, omenili bomo le nekatere, ki se nam zde najzanimivejše in še to le v prvem tromesečju.

Tako bomo lahko poslušali 10. oktobra Ibsenove »Strahove« v prevodu Janka Modra. Ob obletnici pisateljevega rojstva vsi veliki odri znova oživljajo tega klasika.

V četrtek, 31. oktobra je na sporedu zanimiva drama Balbine Baranovič Battelino »Germaine in pes«. Glavna junakinja tega dela je hčerka našega slikarja Jame in pisateljica pokaže, kako je umrla zapuščena in osiromašena, čudakinja.

14. novembra bo na sporedu »Denar«, komedija Andreja Kobala. Avtor je zanimiva osebnost v naši literaturi. Bil je ameriški general, univ. profesor v Ameriki in je še

vedno našel čas, da je pisal gledališka dela za ameriške odre. Delo prinaša drobec posebnosti ameriških Slovencev.

V četrtek, 5. decembra je na sporedu »Nenaklonjenost sveta« Juana Ruiza de Alacona v prevodu Diomire Fabjanove. To je klasik gledališča in tako ga bodo spoznali naši poslušavci.

19. decembra bomo lahko slišali »Kardinala Lambertinija«, ki ga je napisal Alfredo Testoni, prevedla pa Jadviiga Komac. Delo da slutiti vzdušje in miselnost Cerkve v tistem času.

In še eno delo imamo na četrtek, 26. decembra, na katerega želimo opozoriti, to je »Božič pri Cupiellovih«, ki ga je napisal Eduardo de Filippo, prevedla pa Lelja Reharjeva. Dramo je SSG že igralo v pretekli sezoni in je zdaj ponovno na sporedu Radijskega gledališča. Vse to so bile oddaje ob četrtek. Začele se bodo ob 20,35.

Od sobotnih oddaj bi želeli opozoriti na dramatiziran roman Rada Bednarika »Beli grad - Zakleti grad« v štirih nadaljevanjih. Dramatiziral ga je Aleksij Pregarc in prvi del je na sporedu 26. oktobra. Za praznik vseh svetnikov je napisal Mirko Mahnič oddajo »Brez meja«. Avtor nas bo ta dan povedel na pokopališča, mimo kamnov brez napisa in z napisi in bo razmišljal o človeški usodi. Oddaja bo na sporedu ob 15.30

Opozorili bi radi še na »Božično romanco« Ksaverja Meška v dramatizaciji Franca Jeze, ki bo na sporedu naše postaje na božični dan ob 15.30.

To bi bile glavne novosti v našem dramskem radijskem sporedu, poleg drugih oddaj, ki so zanimive in bomo o njih sproti poročali.

Slovenski oder

Slovenski oder je izbral za svoj letošnji repertoar dramo, s katero se je spomnil obletnice kmečkih uporov, namreč Jezovo dramo »Zadnji pogovor«. Slovenski oder je imel premiero v Devinu, potem pa jo je igral še v Ba-

zovici, v Dolini, v Boljuncu, v Borštu, na Opčinah, pri Sv. Ivanu, pri Sv. Jakobu, v Rojanu in Ricmanjih. Verjetno bodo to sezono še obnovili predstave, nato pa naštudirali novo.

Slovensko amatersko gledališče

Slovensko amatersko gledališče je v pretekli sezoni naštudiralo dve deli in sicer »Dlaka v jajcu«, satirični kabaret, ki so ga napisali Košuta - Rustja - Verč - Kralj in pa Torkarjev »Požar«. V minuli sezoni je SAG obiskalo 19 krajev na Tržaškem, Goriškem in Koprskem, v sežanski občini in v Sloveniji. Letošnjo gledališko sezono bo gledališče igralo Fojevo »Nezgodno smrt anarhista«, premiera je predvidena za konec novembra, in Brechtovo »Izjemo in pravilo«, premiera je predvidena za konec februarja.

D. P.

Slovenski film - korak naprej

Slovenska kinematografija je mlada. Pravzaprav smo bili na Tržaškem še s Tavčarjevim Cvetjem v jeseni zadovoljni, ko smo ga gledali, vsi drugi poskusi pa so bili bolj začetniški. Letos, tako se zdi, je slovenska filmska proizvodnja, v primerjavi s prejšnjimi leti, vendarle naredila korak naprej.

Koncem oktobra letos bo verjetno slavnostna premiera »Pomladnega vetra«, ki ga režira Rajko Ranfl. Ranfl je znani filmski in televizijski režiser, ki je posnel film že konec junija in ga zdaj že v študiju Viba filma sinhronizirajo. Preostane še glasbena oprema in film bo pripravljen za kopiranje. Glasbo za ta film je napisal dr. Urban Koder, ki se je že uveljavil kot avtor filmske glasbe za Klobčičevo »Cvetje v jeseni«.

Kakšen bo ta film, ki je v izdelavi? Ranfl pravi, da bo prikaz sodobnega študentovskega življenja, po'n vedrine in prijetne glasbe. Ker je osnova filmu ljubezenska zgodba dveh študentov in ker ima glasba pomembno mesto, nekateri pravijo, da bo Pomladni veter nova Vesna. Režiser tako podobnost zanika. Res pa je, da bo film veder in naj bi ob bogati barvni podobi ter prijetni glasbi gledavce predvsem razvedril. Vendar v filmu ne gre samo za zabavo. Avtor je hotel v filmu prikazati študentske usode in sodobne dileme, ki nastajajo med mladimi, ko pridejo s podeželja v mesto. A sicer želi scenarist in režiser Rajko Ranfl s tem filmom gledavcu nevsiljivo omogočiti, da razmišlja o pojmu, ki je osnova našemu življenju — o ljubezni.

Film bodo izvedli večinoma mladi ustvarjalci in izvajalci. Poleg Rajka Ranfla bo snemal film eden najboljših snemalcev mlajše generacije Jure Pervanja. Že lani je dobil priznanje za fotografijo v filmu Begunec, letos pa

je imel priliko, da se izkaže kar v dveh filmih — v Pomladnem vetru in Čudovitem prahu.

Pri igravcih je v zadnjem času nekoliko nesporazumov, ker režiserji uporabljajo in zasedajo tudi igravce iz drugih republik.

V nekem televizijskem razgovoru je eden izmed igravcev z juga nekako odrezavo zavrnil slovenskega igravca, češ, da v filmih, ki jih delajo v drugih republikah, nastopajo tudi slovenski igravci in naj se tedaj o tem več ne debatira. No, v Pomladnem vetru nastopa najprej novosadski igravec Marinko Šebec in beograjska študentka zgodovine umetnosti Mirjam Nikolič, ki igra Katjo. Vloga Katje je bila od začetka namenjena sicer eni izmed slovenskih obetajočih igralk mlajše generacije, toda ta je sodelovanje odklonila zaradi nekaterih prizorov. Med ostalimi imajo večje vloge: Boris Kralj, Marjeta Gregorač, Marko Simčič, Polona Vetrh, Janez Hočevvar, Marija Gombač, Jurij Kavšek, Marina Urbanc itd.

To je torej Pomladni veter, ki bo prvi na naših platnih.

Takoj za tem prvim filmom pa je začel snimati Milan Ljubič. Svoj celovečerni prvenec Čudoviti prah je tudi že posnel. Uporabil je lastni scenarij in po romanu hrvatskega pisatelja Vjekoslava Kaleba. Pričakujejo, da bo ta Ljubičev film prvič v kinodvorani konec novembra.

Med ostalimi filmskimi načrti, snema Matjaž Klopčič film Strah, ki je najtežji preizkus sodobne slovenske filmske umetnosti in je tudi po proizvodni ceni skoraj še enkrat dražji od ostalih treh.

France Štiglic pa je sredi septembra začel snemati v Prekmurju film po lastnem scenariju in na podlagi znane romana Miška Kranjca, Povest o dobrih ljudeh.

— n

Pogovor s Pavlom Apovnikom

Med zelo številnimi udeleženci Manjšinske konference v Trstu je bilo tudi kakih deset predstavnikov koroških Slovencev, ki so tudi nastopili z referati in v debatah. Med njimi je bil *dr. Pavle Apovnik* iz Velikovca. Dr. Apovnika so na Koroškem izbrali za nosilca liste, s katero bodo Slovenci samostojno nastopili na volitvah za koroški deželni zbor marca prihodnjega leta. Ker vlada tudi med Slovenci v Italiji veliko zanimanje in pričakovanje glede teh važnih volitev, smo kar na konferenci postavili dr. Apovniku nekaj vprašanj za naše bralce.

Dr. Apovnik, bi se morda ob začetku kar sami predstavili?

Odkar sem končal študij leta 1960, sodelujem v slovenskih organizacijah: v Slovenski mladini in potem v Zvezi slovenskih organizacij ter v raznih v ZSO vključenih organizacijah. Po poklicu sem pravnik, zaposlen dolga leta na okrajnem g'avarstvu v Velikovcu, od januarja 1974 pa sem vodja urada za slovensko narodno skupnost na Koroškem v okviru Urada koroške deželne vlade. Ta urad je ustanovil prejšnji deželni glavar Sima in je trenutno sporno, ali bo obstajal še naprej. Vsekakor je novi deželni glavar sistiral službeno navodilo za ta urad.

Vi ste nosilec Samostojne liste, ki bo nastopila na koroških deželnih volitvah marca 1975. Kako je prišlo do sklepa, da samostojno nastopite?

Koroški Slovenci so v drugi republiki nekajkrat nastopili samostojno pri deželnozborskih volitvah, vendar ne enotno. Leta 1973 je bila težnja po samostojnih listah pri volitvah v občinske svete zelo močna. Koroški Slovenci so v 19. občinah postavili samostojne liste in dosegli v teh občinah skupno 40 mandatov za občinske odbornike (3908 glasov). Pri teh volitvah se je izkazalo, da so koroški Slovenci podprli samostojne liste ne glede na ideološko ali političnostrankarsko pripadnost. Vendar ne more biti govora o tem, da bi bilo samo 3908 volivno upravičenih koroških Slovencev, saj je del Slovencev podprl tudi druge stranke v teh 19. občinah, medtem ko v ostalih občinah na dvojezičnem ozemlju ni bilo samostojnih list Slovencev in so tam podprli večinske stranke.

Je vplivala na ta uspeh šovinistična kampanja proti dvojezičnim tablam?

Eskalacija Slovincem savažnega razpoloženja je pri Slovencih povzročila nasprotni efekt, kot so ga akterji te eskalacije želeli. Ti so verjetno računali s tem, da se noben Slovenec ne bo upal več kot takega priznati. Ven-

dar je bil, kot rečeno, efekt nasproten: Slovenci so se pokazali odločni in pogumni in tudi čut solidarnosti med njimi se je povečal.

Pobudo za samostojni nastop na deželnozborskih volitvah je dal Klub slovenskih občinskih odbornikov.

Po občinskih volitvah leta 1973 so se na samostojnih listah izvoljeni slovenski občinski odborniki združili v Klub slovenskih občinskih odbornikov. Poglavitni namen tega kluba je strokovno izobraževanje občinskih odbornikov za njihovo funkcijo ter usklajevanje narodnopolitičnih zahtev v vseh občinah, kjer zastopajo svoje volivce. Spričo dejstva, da pripadajo člani kluba različnim slovenskim organizacijam in da se opirajo na volivce različne politične orientacije, je Klub slovenskih občinskih odbornikov prevzel iniciativo za osnovanje samostojne liste tudi za deželnozborske volitve. To iniciativo je krepko podprl Narodni svet koroških Slovencev, medtem ko Zveza slovenskih organizacij na Koroškem zavzema do samostojne liste nevtralnno stališče ter bo ob volitvah pozvala svoje somišljenike, da podprejo »napredne sile«. Bistveno so vplivali na formiranje samostojne liste sledeči momenti: Svobodnjaška stranka, ki je bila od nekdaj Slovincem nenaklonjena, je svoj odnos v zadnjih letih še zaostрила ter skupno z Ljudsko stranko zahteva ugotavljanje manjšine. Ljudska stranka si od nemškonalacionalnega kurza obeta, da bo pridobila glasove. Spričo tega razvoja je tudi Socialistična stranka v strahu, da bi izgubila velik del glasov, zapustila politiko, ki jo je začrtal bivši deželni glavar Sima, ter zdaj zagotavlja, da ne bo prevzela nobenih iniciativ v manjšinskem vprašanju ter da bo reševala to vprašanje samo še v sporazumu z ostalima strankama, ki sta zastopani v parlamentu in deželnem zboru. To pa je bistvena sprememba odnosa Socialistične stranke do slovenske narodne skupnosti na Koroškem, kar se izraža npr. tudi v dejstvu, da Hanzi Ogris, ki je bil kot koroški Slovenec izvoljen na listi Socialistične stranke v deželni zbor ob zadnjih deželnozborskih volitvah, za prihodnje volitve ni bil več postavljen za kandidata.

Nekateri očitajo Klubu, da postaja »tretja sila« ob Zvezi slovenskih organizacij in Narodnem svetu koroških Slovencev.

Obe osrednji organizaciji koroških Slovencev se borita, v prvi vrsti za izpolnitev obveznosti, ki jih je Avstrija prevzela do koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov v državni pogodbi leta 1955. V tem prizadevanju tesno sodelujeta, predvsem v neposrednih kontaktih z zvezno vla-

do na Dunaju. Samostojna lista za deželnozborske volitve ne namerava nikakor vplivati na to. So pa problemi dnevne politike, do katerih obe organizaciji ne moreta vedno takoj zavzeti stališča, ker tudi nista zastopani v forumih, kjer se odloča o vsakodnevnih političnih vprašanjih. V tem pa je naloga tako občinskih odbornikov samostojnih list, kakor sovenskega poslanca v deželnem zboru, da zastopajo interese narodne skupnosti v občinskih svetih in v deželnem zboru, upoštevajoč splošne narodnopolitične cilje obeh osrednjih organizacij koroških Slovencev.

Kakšen je program Samostojne liste?

Važna točka programa bo brez dvoma čl. 7 avstrijske državne pogodbe, vendar ne edina. V programu bodo postavljene ravno tako tudi socialne, gospodarske in kulturne zahteve slovenske narodne skupnosti na Koroškem pa tudi zahteve demokratično usmerjenih nemško govorečih Korošcev o demokratizaciji in o pomiritvi v deželi, ki pa je mogoča samo ob izpolnjevanju obveznosti iz državne pogodbe.

Ali ne mislite, kot nekateri trdijo, da bodo volitve za nestrpneže lepa priložnost za ugotavljanje manjšine?

Ob volitvah za deželni zbor ne gre za narodnostno opredeljevanje, čeprav so narodni problemi ob volitvah močno prisotni. Dejstvo, da Samostojna lista ne združuje vseh koroških Slovencev in da bo nagovorila tudi nemško govoreče Korošce, jasno dokazuje, da kakršenkoli izid volitev za Samostojno listo ne more biti izraz številčne moči slovenske narodne skupnosti na Koroškem.

Zahvaljujemo se dr. Apovniku za razgovor. Zdaj, ko smo zvedeli, da bodo postavili napisne table tam, kjer se bodo ljudje izrazili, da so Slovenci, zdaj je najbrž Apovnikov sklep še trdnjši. Ta sklep sta sprejeli obe avstrijski stranki in mu prisostvoval sam dr. Kreisky. To je preštevanje manjšine!

Zapisal IVO JEVNIKAR

Das gemeinsame Kärnten - Skupna Koroška

V škofijski palači v Celovcu na Koroškem so predstavili knjigo, ki je dokument, kako želita obe cerkvi, nemška in slovenska na Koroškem živeti skupno življenje. V knjigi je razloženo stališče, ki so ga do predloge zavzeli vidni predstavniki cerkvenega in javnega življenja na Koroškem in drugod. Več razprav je prispeval dr. Valentin Inzko, ki je bil posebno delaven na sinodi, dvakrat se oglašala dr. Vinko Zwitter, ki piše zgodovino razmerij med obema narodoma na Koroškem in kratko oceni napore celovških škofov za sožitje vernikov obeh narodnosti. Potem piše kot dušni pastir dekan dr. Hornböck, kako morajo živeti eni in drugi kristjani v medsebojni ljubezni, kanonik dr. Lešnik iz Ljubljane, ki je zastopal ljubljanskega nadškofa na sinodi, pa je prispeval članek Naloge ali rešitev? Med ostalimi prispevki so še članek generalnega konzula v Ljubljani dr. Riesenfelda, škofa iz Eisen-

stadta, generalnega vikarja Bocen-Brixen dr. Fritza Czoklicha, a največ člankov sta prispevala oba predsednika dr. Waldstein in dr. Inzko.

Knjiga je tiskana večinoma v nemščini, morda je namenjena Nemcem. Zelo želimo vsi Slovenci, da bi ideje sinode stopile v življenje in da bi šla Cerkev, kar zadeva dvojezičnost, pred državo. Gotovo je opazen premik na bolje, vsaj pri cerkvenih krogih, ali pa bo tudi sicer zmogla krščanska vzajemnost? Mislimo, da je ta proces zelo dolg in zelo počasen. Koroški katoličani verujejo vanj.

Knjigo je popestril s podobami križevega pota akademikar France Gorše.

jp

Zvezna gimnazija za Slovence

LETNO POROČILO

Še tretjo publikacijo imamo s Koroške, namreč Letno poročilo celovške gimnazije. Vsako leto izda ravnateljstvo zelo pregledno tiskano poročilo, iz katerega je vidna rast in vzpon te edinstvene ustanove. Če primerjamo to letno poročilo s tržaškimi izvestji, vidimo veliko razliko v prizadevanju profesorjev in zavzetosti študentov za napredek zavoda. Ne da bi bil urednik kriv tega stanja, a tu gre za naveličanost in samozadovoljnost, ki so jo dosegli profesorji in zdaj čuvajo ta svoj položaj tako, da ne naredijo ničesar, kar bi bilo lahko kamen spotike. Koroško Letno poročilo pa diha življenje vse šole. Tako je poleg seznama profesorjev in učencev, v brošuri navedeno število ur posameznih predmetov v različnih razredih, sledi kronika gimnazije, potem obiski šolskih nadzornikov in izleti. Za tem so navedeni naslovi sovenskih in nemških šolskih nalog v vseh razredih. Naslednje poglavje je posvečeno lanskemu — zadnji maturi, kjer so navedeni naslovi pismenih nalog in poročilo o ustni maturi. Sledi navedba učbenikov, nato pa od kod so dijaki v zadnjem šolskem letu, kje so stanovali, kateremu poklicu pripadajo starši dijakov in nato je še število dijakov med šolskim letom 1957-58 do 1973-74.

Kot je znano, posveča slovenska celovška gimnazija veliko pažnjo vsakoletni akademiji. Ta ideja tradicionalnih akademij je zamisel pokojnega prof. Cigana in ima dvojni namen: dijakom daje občutek skupnosti in zmožnosti, starem pa prikaže na očiten način delo na šoli in tako vabi za vpis na slovensko gimnazijo. Akademije so seveda vse sijajno uspele, tako tudi zadnja, o kateri je govora v poročilu. Tako prinaša knjižnica v naslednjem poglavju odmeve nemškega časopisja na to prireditve. Ta odmev je zelo velik, vse drugačen kot pri nas, na Tržaškem, ko niti ne omenjajo italijanski listi prireditve, če že je katero leto. Sledijo še priložnostni članek o Luki Kramolcu (umrl je 12. aprila), nato predavanje dr. Antona Trstenjaka Šola življenja, ki ga je imel avtor na občnem zboru Združenih staršev, nato je govora o novem gimnazijskem poslopu, o športnih dosežkih in o uspehu enega dijakova gimnazije dr. Inzka v mednarodnem svetu. Skratka, poročilo je živ odraz življenja in rasti te šole.

jp

STONE MIHELIC MIMOGREDE V TRSTU

Za slikarja Toneta Miheliča je znano, da je v neprestanem gibanju. Mimogrede pogleda v Trst in se že odpelje loviti sonce in krajino ali v Kanalsko dolino, ali v Benetke ali v Genovo. Tako smo ga za trenutek ujeli na tržaških ulicah in smo zvedeli za njegovo pot.

Julija je razstavljal na kolektivni razstavi v Genovi, kjer je prejel diplomu Zlata medalja.

Meseca oktobra bo navzoč z morskimi motivi v Genovi.

V Portofino v Liguriji, to je eden najlepših krajev v Liguriji sploh, je našel navdihe za svoje slike.

Meseca novembra bo imel osebno razstavo v Genovi, meseca februarja pa v Ferrari.

A zdaj odhaja v Pariz, ker ga vlečejo novitete, pravi, ker bi rad videl, kako slikajo današnji slikarji. Tja mora vsaki dve, tri leta. Vsaki dve leti gre tudi v Španijo. Zanj je vsaka nova slika novo spoznanje. Če se slikar ustavi, se začne njegova pot navzdol. Zanj pomeni vsak dan novo iskanje, dokler živi.

DVAKRAT SEDEMDESET

profesor
Ivan Theuerschuh

Prof. Ivan Theuerschuh, starešina slovenskih tržaških skavtov, znani kulturni delavec in urednik oddaje »Družinski obzornik« na tržaškem radiu, je sredi septembra praznoval svojo sedemdesetletnico. Ob tej priliki je bil od papeža Pavla VI. odlikovan z redom viteza sv. Gregorija.

Čestitamo!

Enak jubilej je praznoval v Ljubljani 27. septembra tudi pisatelj, pesnik in mislec prof. Edvard Kocbek. Ob tej priložnosti napovedujejo izid več priložnostnih publikacij: Mohorjeva družba v Celju pripravlja izbor njegovih esejev, v italijanščini bo izšel prevod Tovarišije, ki ga je oskrbel prof. Alojz Rebula, tržaški Zaliv pa bo izdal po-

sebno številko revije, v celoti posvečeno Edvardu Kocbeku.

IN ŠE ENKRAT SEDEMDESET

30. oktobra praznuje sedemdesetletnico skladatelj Stane Malič z Opčin. Zveza cerkvenih pevskih zborov na Tržaškem je pred kratkim izdala njegovo mašo, v počastitev njegovega jubileja pa ima v pripravi še posebno zbirko.

ČASNIKAR PRED SODIŠČEM

Časnikar in pisatelj Drago Jančar se bo moral zagovarjati pred mariborskim sodiščem in mu grozi po obtožnici najmanj tri leta strogega zapora, ker so na njegovem domu našli dve knjigi emigrantskih pisateljev. Tednik ITD, ki je to novico objavil, ne poroča, za katere dve knjigi emigrantskih pisateljev gre. Društvo slovenskih pisateljev in slovenski PEN klub sta z Jančarjem solidarna in začudena spričo takega postopka sodstva. Drago Jančar je namreč prejel letos za svoje čarnikarstvo Tomšičevo nagrado, in sicer predvsem za poročanje o življenju Slovencev v zamejstvu.

TEŽAVE »DRUŽINE« IN »OGNJIŠČA«

Tudi tednik »Družina« in mladinski mesečnik »Ognjišče« imata težave s sodstvom. Kot poročajo slovenski in tuji časopisi in agencije, so v upravah in uredništvih ugotovili »nepravilnosti ter gospodarske in druge prekrške in prestopke«. V prostorih »Družine« so zasegi »znatne količine sovražno emigrantske literature«, za kar se bodo morale nekatere osebe zagovarjati pred sodiščem.

DR. MIRO ŠTALCER

V Mariboru so 24. julija pokopali dr. Mira Štalcerja, ki je bil več let profesor bogoslovja na Propaganda fide v Rimu, nato nekaj let župni upravitelj v Mačkovljah, nazadnje pa župnik v Šmartnem v mariborski škofiji. Star je bil 53 let.

SLOVENSKI OKTET

Slovenski oktet, ki je na svojih turnejah obredel vesoljni svet in je lani nastopil ob otvoritvi Slovenika pred papežem Pavlom VI., je letos 8. septembra pel v Prosvetnem domu na Opčinah na povabilo sekcije za vzhodni Kras Italijanske socialistične stranke.

SLOVENSKE REVIEJE

Nekaterim slovenskim revijam (Prostor in čas, Problemi) očitajo, da so premalo marksistične. Tri primorske revije, koprski Obala, goriška Srečanja in Idrijski razgledi, pa imajo težave s financami, zato jim svetujejo, da bi se združile.

FRANKO VECCHIET

V furlanskem mestecu Maiano so podelili likovnim udeležencem nagrade likovnega tečaja Premio Maiano '74. Prvo nagrado za grafiko je prejel mladi tržaški slikar Franko Vecchiet!

ANDREJ KOSIČ

Umetnostni zgodovinar Cene Avguštin, kustos gorenjskega muzeja iz Kranja, je podal uvod v razstavo Goričana *Andreja Kosiča* v Rogaški Slatini. Ob tej priliki je nastopil tudi Slovenski oktet, in tako je razstava pridobila na svoji pomembnosti. Ljubljanska kritika govori o Kosiču kot slikarju-amaterju, ki pa zna z veliko ljubeznijo, dognanostjo in živimi barvami likovno pošteno in prizadeto zajeti domačo kraško in vipavsko pokrajino. Kosič v nečem sledi postimpresionizmu, vendar na povsem svojski način: v pokrajine vnaša po eni strani nekaj trdega, kamenitega, toda to omiljuje s poetično sočnostjo svojih zelenih in rumenih barv.

REBULA IN PAHOR V MADŽARŠČINI

Ko so predstavili Madžarom slovensko sodobno literarno ustvarjanje, so prevedli tudi *Alojza Rebulo* in *Borisa Pahorja*. Prevedel ju je Ferenc Toth in sicer Rebulovo *Pepelnato kupolo* in Pahorjevo *Srečo*. Knjigo je uredil in spremne besede napisal literarni zgodovinar Stanko Janež.

IRENA ŽERJAL: KLIŠARNA...

Pravkar je izdala Irena Žerjal v samozaložbi pesniško zbirko na 32. straneh *Klišarna utopičnih idej*.

TEČAJ ZA PEVCE

Od 11. do 17. avgusta je Zveza cerkvenih pevskih zborov na Tržaškem priredila na Pohorju tečaj za svoje pevce. Udeležilo se ga je skoraj sto ljudi, na tečaju pa so med drugim tudi vadili novo Vrabčevo mašo, ki jo je Zveza izdala letos.

SREČNO!

25. septembra sta stopila v zakon igravec, član Radijskega odra, radijski sodelavec in požrtvovalni kulturni delavec Franko Žerjal iz Rojana in gospodična Metoda Češčut iz znane družine iz Sovodenj. Čestitamo!

NOVA PESNIŠKA ZBIRKA

ALEKSIJ PREGARC je pravkar izdal pesniško zbirko. Gre za dvojezični tekst: na levi slovenski izvirnik v rokopisu, na desni tiskani italijanski prevod (Jolka Milič). Založba Kulturni krožek »G. Salvemini« iz Gorice. Pregarčeva zbirka je bila prvotno predvidena tako pri založbi Lipa v Kopru kot tudi pri Založništvu tržaškega tiska (»Pesniški listi«).

PREGLED SLOVENSKE DRAMATIKE

Tik pred izidom je Pregled slovenske dramatike v italijanščini. Knjigo je uredil Josip Tavčar, uvodni esej vanjo pa je prispeval Jože Koruza iz Ljubljane. V antološkem delu sodelujejo s prevodi iz dramskih del prevajalci Marija Cenda - Klinc, Janko Jež, Liča Roth - Pahor, Neva Godini in Mara Debeljuh - Poldini.

NOVI DOM

V Sv. Križu pri Trstu bodo v okviru župnije zgradili nov dom za župnijske potrebe. Načrte zanj je pripravil inž. Milan Sosič.

SLOVENCİ V TAIZEJU

Agilnega Stanka Janežiča, nekdanjega župnika v Mačkovičah in velikega prijatelja zamejskih Slovencev — saj je med nami prebil lep del svojega življenja —, letos prvič ni bilo na študijskih dneh v Dragi. Društvu slovenskih izobražencev je poslal kartico s pozdravi iz Taizeja v Franciji. Mladinskega koncila v tem kraju se je udeležilo tudi okrog 50 mladih Slovencev.

OBLETNICA BAZOVIŠKIH ŽRTEV

V petek, 6. septembra, na predvečer usmrtnice bazoviških junakov pred 44 leti, je Slovenska prosveta imela kratko spominsko svečanost s polaganjem venca na bazoviški gmajni ob spomeniku bazoviških žrtev. Ob 20.30 pa je bila v bazoviški župni cerkvi maša zadušnica za pokojne žrtve.

NOV OTROŠKI VRTEC V SREDIŠČU TRSTA

Tržaška občina bo z letošnjim letom odprla nov slovenski otroški vrtec v središču mesta. Vrtec bo v poslopju Dijaškega doma v ulici Ginnastica.

NOVA DETELOVA PESNIŠKA ZBIRKA

V novi seriji moderne poezije, ki jo izdaja naš slovenski rojak Bert Pribac v glavnem mestu Avstralije Canberra, je izšla slovenska pesniška zbirka Leva Detela »Legende o vrhovodcu in mesečnikih«. Zbirko krasi številne groteskne slike srednjeveških hudičev in pošasti. Taka je tudi ta svojevrsna Detelova pesniška zbirka, ki kaže temne strani človeškega življenja, zamolke nevarnosti, občutja ogroženosti, samote in strahu.

REVIJA ZBOROV

Tržaška Zveza cerkvenih pevskih zborov napoveduje svojo revijo za 24. november v Kulturnem domu v Trstu.

DESET LET SLOVENSKE SKUPNOSTI

Za nedeljo, 20. oktobra je napovedan redni občni zbor Slovenske skupnosti, krovne politične organizacije Slovencev v Italiji. Zbor bo v znamenju desetletnice, ki jo je organizacija slavila letos spomladi.

DELOVANJE DSI

Društvo slovenskih izobražencev bo začelo sezono na svojem sedežu v ponedeljek, 14. oktobra. Na prvem sestanku bo nastopil rojanski pevski zbor, ki bo popestril družabnost. Vsi ljubitelji pesmi prisrčno vabljeni.

Ponedeljkovi večeri so za nekatere že nenadomestljivi, v novih prostorih Slovenske prosvete pa tudi prijetni.

Ob spominu na profesorja Moleta

V začetku decembra lanskega leta — 5. decembra 1973 — je v Eugene, v državi Oregon umrl upokojeni univerzitetni profesor D. Vojeslav Molè. Žal mi je, da sem ga samo enkrat obiskal v Eugene; zaradi njegove visoke starosti, bil je star 84 let, sem se bal iti tja in ugotoviti, da nas je zapustil. Pravzaprav je končno zapustil le svojo družino, za katero je prišel s Poljske; od Slovenije in Slovencev se je poslovil že pred leti.

Ne bom opisoval njegovega življenja in podrobnega dela. Tine Debeljak ga je opisal v Svoobodni Sloveniji, Rajko Ložar mu je napisal nekrolog za Slavic Review (še neobjavljen), jaz ne želim pisati osmrtnice z zamudo. Izkoriščam to prilžnost za komentar o cenjenju in nepriznavanju dosežkov slovenskih ljudi.

Profesor Molè je velik del svojega življenja prebil zunaj Slovenije. Od leta 1906 do 1914 je bil večinoma na Dunaju in v Krakovu, od 1914 do 1920 kot vojak in nato kot vojni ujetnik v Rusiji in Sibiriji; tam se je na univerzi v Omsku habilitiral za vseučiliškega profesorja. Od leta 1925 do 1939 in ponovno od 1945 do 1965 je živel in delal v Krakovu na Poljskem. Slovenija in Slovenci smo bili direktno deležni njegove prisotnosti v času njegovega otroštva in študentovskih let, nato skupno le deset let: za kratko dobo v prvih letih Jugoslavije ter ponovno med drugo vojno. Vendar je kljub odsotnosti ves čas svojega življenja ostal živ del slovenskega kulturnega telesa, prispeval je k njegovi rasti in ga bogatil. V jeseni življenja nam je dal knjigo spominov, globoko doživet prikaz življenja svetovljana, ki je sicer fizično delal zunaj Slovenije, a se ji vendarle ni povsem odmaknil.

Prvič sem ga srečal v umetnostno-zgodovinskem seminarju na ljubljanski univerzi. Nisem bil odločen, kaj naj bi študiral, mikala me je zgodovina umetnosti. Zato sem obiskoval njegova predavanja in seminarje. Malo študentov je imel, ker je le predaval in ni imel odgovornosti za inštitut. Mene je uvažal v razumevanje umetnostnih stilov, povezoval me je v skladen sistem razmetane drobce, ki sem si jih nabral v srednji šoli in na potovanjih; pritegnila me je njegova človeška

mehkoba, izraz globoko čutečega, skoro odmaknjenega človeka, ki ni nič zahteval, bil pa pripravljen pomagati. Njegov sin mu je stal ob strani, takrat začetnik na univerzi, zanj je kasneje še posebej skrbel. Že takrat nam je bilo očito, kako v sinu gradi nadaljevanje svojega življenjskega dela, vendar se mu je zrušilo, tik preden se je osamosvojil: leta 1963 je nenadoma umrl v Parizu, ko je imel nastopiti kot vseučiliški profesor na sorbonski univerzi. Tragika sinove smrti profesorja Moleta ni zapustila.

Pogosto sem že pisal komentarje o slovenski majhnosti in zaprtosti. Moletovi spomini in njegova smrt so mi ponovna spodbuda, da se ozrem na problem. Ne pišem o majhnosti slovenskega ozemlja ali o malostevilnosti slovenskih ljudi. Te majhnosti so mnogo manj pomembne kot majhnost ožine, nepriznavanja, odklanjanja in poniževanja.

Zakaj je Molè šel v svet? Popolnega odgovora ne bomo našli niti v njegovih spominih. Šel je predvsem zato, ker v Ljubljani zanj ni bilo prostora. Ni ga bilo v prvih povojnih letih, ko je bilo organizatorjem univerze bolj za to, da v utesnjen okvir togih oddelkov in naslovov nalepijo ime na znanstvenikov, četudi je to za več kot enega znanstvenika pomenilo, da je moral menjati stroko ali pa se na tistem prilagoditi nekim neutemeljenim, od zunaj postavljenim ali od znotraj ustvarjenim strukturam. Zato za Gosarja ni bilo mesta na pravni fakulteti in se je mučil s tehniko, zato je Rakovec postal iz geografa geolog, zato je Molè iz umetnostnega zgodovinarja vzhodne Evrope moral postati arheolog. Vrsta je dolga. Ni bilo prostora za Ivana Grafenauerja, da o Terseglavu, Brezniku ali Bohincu niti ne govorim. Namesto graditve znanstvenega sklopa na obstoječi kvaliteti rastočih znanstvenikov, je slovenska skupnost različnih političnih barv omejevala rast in svobodni razvoj — delo, ki ga povojne politične oblasti v Sloveniji vestno nadaljujejo s še večjo togostjo.

Profesor Gobec s svojimi sodelavci išče po svetu znake slovenske prisotnosti, odkriva neznane graditelje, ki so izšli iz slovenskega ro-

du, ljudi, ki so dajali in dajejo svetu, a je zaradi tega Slovenija revnejša. Ko govorimo o »begu možganov« kot svetovnem problemu, vidimo, da smo Slovenci temu begu dajali in še dajemo visoko ceno, zaradi katere je Slovenija revnejša in slovenska skupnost osiromašena. Le majhen del delavnosti teh porazgubljenih posameznikov in skupin moremo šteti med gradilne elemente za slovensko skupnost.

Moletovo delo je bogatilo Poljake in Poljsko. Zakaj ne Slovencev? Pokojni Stelè je posredoval, da smo bili v Sloveniji deležni vsaj dela njegovih dognanj, da ga nismo povsem odpisali. Vendar tudi Stelè ni mogel preprečiti njegovega drugega odhoda v Krakov leta 1945. V Ljubljani spet ni bilo prostora. Na Poljskem le delno. Tudi Poljska je postala pretoga za zadnja leta njegovega življenja, zato je naslonjen na ženo in hčerko našel majhen prostorček v neznanem Eugene, v pokrajini, ki ga je lahko spominjala domače Slovenije in krakovske Poljske, a kjer je kot upokojenec le še meril čas in živel bolj v spominih kot v ustvarjajoči aktivnosti. Slovenija je siromašnejša. Emigracija je komaj vedela zanj, ker ni javno nastopal, ni polemiziral ali propagiral. Mi vsi smo revnejši. Ker sem ga pred leti obiskal, je bil poln vprašanj. Kaj je v Ljubljani in Sloveniji, kaj se godi s Slovenci po svetu. Obsežen spomin, tisoči drobcev o posameznih dogodkih, kot da živi v svetu vtisov, ki mu polnijo življenje. Ni se vrnil v pokoj v Slovenijo. V njej ni imel česa iskati. Šel je za družino. Ko se odmakne umetne strukture zunanjega sveta, se marsikdo vrne k elementarni celici, k lastni družini.

Molè ni postal Poljak, še manj Amerikanec. Ostal je samorastnik, otožno zavzet za svet okrog sebe, žalostno odmaknjen od trdot vsakdanjega življenja, močan z notranjo veličino. Za nekatere strokovnjake končno ni važno, v kakšnem krogu in na katerem kontinentu se uveljavljajo. Za graditelje mostov in nebotičnikov, atomskih central in raketnih letal je Slovenija res majhna, veliki svet jim daje krila, da jih razpnejo. Za znanstvenike, ki imajo opravka z ljudmi in človeškimi stvaritvami pa je delo v tujem svetu izhod, dosežek osebnega zadovoljstva, ki bi mnogo več pomenil, če bi ostal med domačimi ljudmi in bi bil predvsem nanje usmerjen. Po eni strani smo vpreženi v vzgojo soljudi kjerkoli v svetu, pa bi vendarle imeli več zadoščenja, če bi naši napori oblikovali slovenske ljudi.

Žal doma v Sloveniji nekdanj in danes ni pravega razumevanja za to gledanje. Vzroke premajhnih uspehov iščemo v zunanjih silnicah, namesto da bi obrnili pozornost na lastne nedognanosti in trošenje sil. Človeku gre skoro na smeh, ko je vabljen predavat ali učiti na svetovna znanstvena središča, v Ljubljani so pa bili in so v zadregi, kako bi bili osebno vpljudni, pa bi jim javno tega ne bilo treba pokazati. Da bi jim

posredovali svoja dognanja, za to se zanimajo, dokler je to posredovanje le osebno in direktno, ne na odprtem odru. V zdomstvu tudi tekmuje mo v tem, kdo bo koga v nič dal in kdo bo komu omalovažujoče odrekel priznanje, namesto da bi se veselili vsakega dosežka, vsakega uspeha in priznanja, obenem pa si želeli, da bi bilo več tega napora usmerjenega v graditev slovenskih vrednot, slovenskih skupnosti in slovenskega obstajanja.

Vsak emigrant predstavlja ekonomsko izgubo za deželo, v kateri je rasel. Njegova ekonomska vrednost je odvisna od vsega, kar je prejel pred odhodom. Njegova dejanska vrednost pa predstavlja celoten potencial, ki ga v življenju uresniči, celotno potencialno vrednost stvaritev, dosežkov, idej in dognanj, ki jih v življenju dožene in posreduje drugim. Le če domača tla ne dajejo možnosti za razvoj in afirmacijo človeških potencialov, tedaj je emigracija s stališča rodne dežele opravičena. Sem spada vsa upravičenost ekonomske emigracije ljudi, ki doma ne najdejo zaposlitve, gotovo spada sem tudi vsa politična emigracija, ki ji utesnitve doma ne bi dovoljevale niti obstoja, še manj pa razvoj.

Profesor Molè spada v neko vmesno kategorijo; drobne majhnosti domačega kulturnega in političnega življenja mu niso dajale zaslužene-ga prostora. Poljska se je okoristila z njegovim potencialom, dobila ga je zastonj. Mi vsi smo zaradi tega revnejši.

Marsikdaj sem presenečen, da se rojaki ne veselijo z menoj uspehov posameznikov ali skupin ter v uspehih videvajo neke čudne, nejasne, skoro nemoralne silnice. Kot so se nekdanj posebno sociologi zgražali nad pogubnostjo mestnega življenja, tako danes skupinice obsojajo, če se kdo povzpne izven kroga domače so-seščine.

Tragika emigracije je v trošenju talentov, ki ne delajo na domačih tleh in v domačih skupnostih. Do neke mere moremo zmanjšati izgubo s tem, da posredujemo dognanja svojim ljudem, svojim rojakom doma in po svetu, četudi za to posredovanje ne bomo deležni priznanj. Ljudje doma pa bi se morali zavesti, da si Slovenija ne more privoščiti razmetavanja talentov, bodisi priznanih, bodisi še nerazvitih. Prav vsi, ki so odšli, pa naj si bo iz kakršnegakoli razloga, predstavljajo izgubljene vrednote in jih ni mogoče enostavno odpisati.

Profesor Molè je šel v svet in v svetu ostal, preko Tristia ex Siberia, zbirke otožnih poezij, do knjige spominov, s študijami umetnosti in umetnostne zgodovine nas je bogatil, četudi se vrednosti njegovih del nismo dovolj zavedali.

Ne bom mogel mimo Eugene v Oregonu, ne da bi se spomnil nanj ter ob njem na stotine drugih ustvarjalcev slovenskega rodu, ki so bogatili svet, ker jim ni bilo dano bogatiti domači svet in domače ljudi.

PRVI DAN ŠOLE

za sodobne žene in dekleta

Prvi šolski dan je tu!

Šole bodo oživele. Začelo se bo novo šolsko leto, šolsko leto 1974-1975.

S tem šolskim letom bomo zaključili tretjo četrtno dvajsetega stoletja. Mi in otroci se bomo že skoraj znašli v preddvorju enaindvajsetega stoletja.

Na prvi šolski dan pomislim in že vidim otroke, prvičke, ki so letos prvič prestopili šolski prag in prag svojega razreda: nemirni, veseli, nagajivi, zvedavi, boječi, pogumni — nekateri tudi s pesmijo v srcu.

In že vidim šolarje, ki so z vsakim letom na višji stopnici let, šole, znanja, dela in življenja.

Zavem se, da se prodiranje v neznano ne more končati nikoli, vse do poznih let življenja ne. Zato so tako važna leta šolanja.

Lahko rečemo, da se šolarski svet — še kako! — veseli prvega šolskega dne. Veseli se šole! Komaj čaka, da se sošolci in sošolke spet srečajo. Kratke počitniške dni je doživljal vsak med njimi po svoje. Na novo se spletajo prijateljstva, stara se potrjujejo. Tovarištvo razreda se krepi. Razred pa je tista struga, v kateri se šolarji drug ob drugem brusijo; brusijo in tudi obrusijo.

Časi, ko so se šolarji bali šole in učitelja, so pri nas minili. Šole niso več kasarne. Učitelji niso več dreserji otrok, kakor so bili še v prvi polovici dvajsetega stoletja mnogi med njimi.

Pomislim: znova bodo razredi oživel. Vanje bo prišla mladina.

Mladina z neusahljivo željo po gibanju, po igri, po zdravem smehu, po znanju.

Mladina, ki želi odkrivati svet, v katerem in v kakšnem živimo, in čas, ki nam je odmerjen.

Mladina, ki si želi lepote ustvarjanja.

Mladina, ki si želi dela.

Mladina, ki si želi pokazati svoje sposobnosti vsak dan in vsako uro.

No, in šola je tista, ki želi razvijati in tudi razviti šolarjevo osebnost.

Komaj pomislim na veselo pričakovanje, ki spremlja šolarja prvi dan šole, pa se že zavem, kako pogosto in kmalu prekrije razred in šolo sivina vsakdana, sivina dolgega časa, puščobnosti in rutine, z rutino pa poslušnosti in diktata in s tem seveda tudi kazni. Neinventiven pouk namreč vse prepogosto spremlja prav kazen. Vse preredko pa spodbujamo in pohvalimo — tako, da bi otrok laže stopil višje, pa čeprav na najneznatnejšo, a vendar višjo stopnico.

Delo učitelja je prav zato mnogo težje, kakor je bilo kdaj prej. Pahljača učiteljevih vzgojiteljskih in učnih sposobnosti se mora vedno bolj in bolj na široko razpirati.

Ko pomislim na to, želim, da ne bi učiteljem zatajila ljubezen do mladine, do razreda, do šole, do učenja, do dela in predvsem ne do vzgoje. Potlej se bo gotovo tudi razvilo pristno tovarištvo, ki se spleta tako nepozabno med dobrim učiteľjem in razredom.

Ob tem želim, da bi učitelj našel vedno znova nova pota, kako približati mladini tisto bogastvo življenja, za kar naj bi bili šolarji v enem šolskem letu bogatejši.

Učitelj mora biti tako življenju, ki ga živimo, razvoju, ki smo mu priča, in vsem tistim metodičnim in didaktičnim potem, ki učenca popeljejo v neznano, vedno odprt.

In končno smo tu starši zelo pomembni.

Starši smo tisti, ki izročamo šoli svojega otroka. Otrok pa naj le čuti, kako mu sledimo, sledimo njegovim uspehom in tudi neuspehom.

Otrok mora za šolo seveda sam delati. S toplo besedo in s pozornostjo pa moramo podpreti učni in vzgojni proces, ki teče v šoli. Otrok mora predvsem čutiti, da nam je veliko do tega, če je v šoli uspešen, pa tudi, če je v kolektivu, se pravi v razredu, tovariški in dober do sošolca.

Želim, da bi se čez leto in dan okna razredov čim večkrat odprla! In da bi se šolam čim večkrat odprla šolska vrata, da bi šli z učitelji čim večkrat ven, v naravo v mesto, v vas, v gozd in na travnik, odkrivati jesen, zimo in pomlad in poletje, k reki in k potoku, v tovarno in na občino!

Družbeni odnosi so se pri nas temeljito spremenili. Znanost napreduje nesluteno, z njo vred pa tudi tehnika. Zato moramo dati mlademu rodu več kakor smo upali dati do včeraj. Razvijati in razviti moramo njegovo osebnost.

Vsak šolar je enkratna, neponovljiva in prav zato tako dragocena osebnost.

V ustavi smo poudarili dolžnosti in tudi pravice vsakega posameznika v družbi, pa tudi dolžnosti in pravice združenega dela. Prav zato je vzgoja šolarjeve osebnosti danes nujno potrebna.

Šolsko leto se je začelo.

Želela bi, da bi se mladi rod uveljavil in potrjeval v razredu in v šoli!

Želela bi, da ne bi upadel vzgojni in učni elan ne učiteljem in ne staršem ne ob zgodah in ne ob nezgodah!

Kaj pa težave?

Ne bo se jih manjkalo! Mladi ste in želim, da bi jih premagovali danes, jutri in pojutrišnjem vedro in pogumno! Mladost zmora veliko, vse — pred njo je celo življenje.

BRANKA JURCA

TELEVIZIJA IN DIJAKOV USPEH

Začenjamo šolsko leto in mnogo naših dijakov in dijakinj bo še dalje nestrpno čakala kot v počitnicah večer za večerom na televizijske oddaje. Ze' o težko se bodo premagali, in morda bo večkrat jok v hiši, ker bosta oče in mati zahtevala, da gre otrok spat, da bo zjutraj lahko šel v šolo in da bo tudi pripravljen v šoli. Zelo težko bo dopovedati mladim ljudem, da je mnogo bolj pametno vzeti knjigo v roke in pravočasno zaspati, kot pa pozno v noč bdeti in potem s polno glavo fantazije zjutraj vstajati. Večkrat pa so tudi očetje in mame taki, da mislijo, da je treba malčku nekaj zabave vendar privoščiti, da bo laže delal. Zelo pogosto že oče in mama odideta spat, otrok pa je še vedno pred te'evizijskim zaslonom. Velja, da je treba televizijski program izbirati. Poiščimo v njem tiste ure, ki so poučne, tako, da bomo videli nekaj novega. Še vedno velja pravilo, da ni mogoče primerjati knjige in televizije.

Kako pametno je, premagati se, morda bo služilo tole razmišljanje iz Družine:

PREDNOST KNJIGE PRED TELEVIZIJO

TV je zelo koristna za hitro in temeljito obveščanje o svetovnih dogodkih, kakor tudi za povečanje znanja in razširitev obzorja. Toda za mnoge je prišel čas, da se bolj posvete branju knjig.

TV je res dodatna možnost za izobraževanje, toda ne more nadomestiti knjige. Knjiga nam dopušča dosti več svobode. To se pokaže že pri izbiri branja. Tu ne izbiramo samo med dvema programoma, temveč imamo celo lestvico možnosti za vsak predmet, za vsako duhovno razpoloženje. Vsakdo more izbirati knjige po svojem oku-

su in potrebah. To pomeni, da so knjige boljši pomočnik za nadaljnje izobraževanje kakor TV, ki ne nagovarja posameznika, temveč je prikrojena zanimanju in okusu milijonske množice gledalcev. Bralec je vedno individuum, medtem ko je televizijski gledalec le eden izmed brezimne množice.

Knjiga pa nam ne daje samo večje možnosti izbire. TV nam s sliko in tonom pušča malo prostora za lastne predstavo in lastno fantazijo, za spontane miselne postopke. Pri branju pa ostane velik manevrski prostor za osebne miselne povezave, za asociacije napisanega z dosedanjimi skušnjami in sprejetimi vtisi.

Televizijske predstave dostikrat ne ustrezajo našim, ker jih ustvarjajo ljudje, ki so se lotili snovi z drugih duhovnih in duševnih predpostavk, kakor jih imamo mi. Prisiljeni smo torej gledati z očmi drugega in nam zato TV redko prinese tisto zadovoljstvo kakor knjiga, ki smo jo svobodno izbrali. Posledica je še druga. Pri gledanju TV človek svojo predstavno in razumsko zmožnost zelo izključi in postaja pasiven potrošnik. Težko je presoditi, kako negativno vpliva preveč gledanja televizije na duhovne in duševne moči nekega človeka. Pri tem moramo še pomisliti, da nam TV vsiljuje svoj ritem in hkrati predpisuje, v kakšni meri moramo podano »potrošiti«.

Knjigo moremo brati hitro ali počasi. Branje lahko prekinemo, isto knjigo moremo ponovno vzeti v roke. Vsega tega pri TV ni. TV res spada k življenju današnjega človeka, toda že otroka je treba navajati na pravo mero pri gledanju programa. Zmota je misliti, da more TV nadomestiti knjige. Če bo mladina na račun TV zanemarjala branje, se izpostavi nevarnosti, da bo postala lena in duhovno revna.

VAŽNOST DNEVNE GIMNASTIKE

V vsaki ženi je skrita želja, da bi ostala kljub napor-nemu delu v gospodinjstvu ali v poklicu dovolj gibčna, spretna in vzdržljiva ter da bi si ohranila do najvišje starosti take telesne zmožnosti, da bi mogla nemoteno opravljati svoje vsakdanje posle.

Morebiti nisi imela priložnosti vaditi telesne vaje, že odkar si zapustila šolske k'opi, ker ti tvoje delo ni tega dovoljevalo. Danes opažaš, da nisi več tako gibčna, kakor bi morala biti, da je tvoja hoja postala okorna, telesna drža slaba, da se utrušiš že pri nekoliko hitrejši hoji, po telesu pa se ti nabira maščoba prav tam, kjer si jo najmanj želiš.

Take ali podobne misli se ti prav gotovo motajo po glavi. Želiš si takih telesnih zmožnosti, ki odlikujejo mlado dek'le in zrelo ženo, lastnosti, ki pričajo o kulturi telesa in so zunanje znamenje zdravja, tako telesnega kakor duševnega. Saj se v naših gibih, v naši drži in v vsem vedenju kaže tudi naša notranjost. Zato si želimo tudi telesno udejstvovati, da si pridobimo tako potrebne telesne vrline.

Toda želja po telesnem udejstvovanju ne sme biti samo naša skrita želja, to mora postati prava zahteva vsake žene in dekleta. Prav danes, ko je žena včasih zaposlena v poklicu in vrh tega še v gospodinjstvu, za kar je potrebna posebno velika telesna zmogljivost, moramo vprašanju telesne kulture posvetiti največjo pažnjo.

Gojiti in krepiti svoje telo, ohraniti si telesne zmožnosti do pozne starosti, to ni znak ničemrnosti, ampak cdlika žene.

Mnogo je načinov, kako si ohraniti telesne sposobnosti. Najmanj, kar lahko storimo, je to, da redno vsak dan vadimo primerno izbrane telesne vaje, s katerimi si bomo pridobile ali ohranile določene telesne spretnosti. Od nas pa je odvisno, in sicer samo od nas samih, ali bomo to osnovno zahtevo po telesni kulturi lahko izpolnile. Prav ničesar drugega ne potrebujemo kot veliko mero dobre in trdne volje, da nam bo ta na videz nemogoča zahteva postala mogoča. Če se bomo jasno zavedale potrebe, da vsaj nekaj minut dnevno posvetimo telesnim vajam in krepitvi svojega telesa.

Tudi če misliš, da za to nimaš časa, vendarle trdno skleni posvetiti vsaj 15 minut na dan telesnim vajam in spoznala boš, da ta čas ni izgubljen; po telesnih vajah se boš počutila poživljeno, bolj vedro in podjetno ter boš hitreje in bolje opravljala svoje vsakdanje delo.

Did

Prvi otrok v družini

Rojstvo prvega otroka je mejnik za mladi zakon. Maršikaj bo v zakonu poslej teklo drugače kot doslej. Zato je za zorenje zakona in za njegovo utrjevanje čisto prav, da novo bitje potuje na svet devet mesecev.

Nosečnost, rojstvo in prva nega otroka marsikatero m'ado ženo duševno in tudi telesno izčrpajo. Zato je prav, da ji mož po vseh svojih močeh pomaga. V mladem možu se naj v času razvija nekako moško »materinstvo«, ki v takih ali drugačnih oblikah tiho počiva v vsakem možu. Naj ga poslej izžareva do žene in otroka!

Mlada mamica ravna prav, če moža v tej njegovi »materinski skrbi«, pa naj bo še tako neroden, neokreten ali boječ, bodri s svojimi navodili, nežnostjo in pohvalo. Tam, kjer odganjajo moža, češ da se na nego otroka in žene nič ne spozna, delajo hudo napačno.

Did

socialni kotiček

Povišanje socialnih prispevkov za kmetovalce

Neposredni obdelovalci, ki plačujejo splošno obvezno zavarovanje za primer invalidnosti, starosti in v korist preživelih, bodo v letu 1974 morali plačevati višje prispevke. Novi zakon predvideva tudi plačevanje zavarovanja proti nezgodam na delu INAIL. (Do sedaj so kmetovalci plačevali zavarovanje proti nezgodam na delu z davki na zemljišče.) Seveda bo višina prispevkov odvisna od vsake občine posebej. Za leto 1974 bodo prispevki: za moško delovno silo približno 50.000 lir, za žensko delovno silo približno 37.000 lir, letni prispevek za družinske člane v breme 11.000 lir. Za gorata področja so prispevki nižani, za moškega približno 37.000 lir, za ženo in otroka 29.000 lir, medtem ko za družinske člane v breme ni nobene razlike.

Minimalna pokojnina

Dne 16. aprila letos je bil sprejet zakon št. 144, ki predvideva med drugim, da je upokojencu zagotovljena minimalna neposredna pokojnina, tudi če prejema katero koli drugo posredno pokojnino kot preživel družinski član.

EDI ŽERJAL

pesmi

VLADIMIR KOS, Tokio

Mamica... mamica

MAMI G. DR. ŠKERLA V SPOMIN

*Svoje mamice bi ne zamenjal,
ne!*

*Pa naj ponudijo deklé mi
zlatih las,
afriške postave,
mándljastih oči,
in s srcem Indijancev juga.*

*Moja mamica je najkrasnejša
res!*

*Čeprav ji leta izvotlé
za zobom zob,
volna komaj greje
suhih prsi žleb.
Le ko se smeje, skrije gube.*

*V vsaki mamici je lesk
kristalnih vaz,
dotiki razodetih žarkov,
zvonki glas
v večnosti Besede,
šepetane eni izmed nas
v telesa dušo.*

Trije dnevi Jócuja

*Ponedeljek. Beli smeh metuljčka.
Čisto poleg tračnic jeklastih oči
z eno samo težko melodijo —
kakor da ves svet je res le snovna luč.*

*Torek. Skoraj beli smeh metuljčka.
Star nasip je davno zaigral srce;
stavb iz stavb cementne orhideje
rastejo, blesteč od zlatega prahu.*

*Sreda. Dež. Do svilnih nitk večera.
Nekaj belega visi s svetilke v mrak,
nekaj lepega odide z vlakom,
zrak zveni, kjer tir doslej je tolkel tir.*

Jócuja: eno izmed velikih, središčnih tokijskih četrti, z istoimensko železniško postajo, ki jo, ležečo v nekdanji dolini, obdajajo nasipi. V začetku deževne dobe se vroči dnevi menjavajo z deževnimi in zgodnjimi meglenimi večeri. Ime je tukaj napisano po naše.

ZAMEJSKA IN ZDOMSKA LITERATURA (nadaljevanje)

Irena Žerjal

Tržaška pisateljica Irena Žerjal je do zdaj izdala dve pesniški zbirki: GOREČE OLJKE (1969) in TOPLI GOZDOVI (1972). O njih sem že poročal na tem mestu (*Mladika*, 1972, 98-99). Leta 1973 pa je izšla pri mariborski Založbi Obzorja njena prva knjiga proze. To je TRAGEDIJICA NA GROBLJAH, ki je izhajala v odlomkih v *Zalivu* od 1967 do 1971.

Knjiga obsega 152 strani in je zgrajena iz 27 poglavij z naslovi. V njih se precej samostojno odvija življenje skupine mladih slovenskih ljudi v prvih povojnih letih v Trstu in okolici, a tudi širnem svetu od Ljubljane do Avstralije. V spremni besedi pravi Založba, da delo »ni omejeno na konkreten kraj, morebiti niti na čas«. Pisateljica je kraj in čas impresionistično nanese v knjigo, kakor so nekoč delali slikarji. Vendar pogosto omenja Trst, Kras, morje, ameriške vojake in njihove kratkotrajne ljubezni s tukajšnjimi dekleti, odhajanje delavcev po letu 1954 iz Tržaške pokrajine, izseljevanje v Avstralijo, demonstracije in še kaj. Tudi razmere niso podane realistično izčrpno, vendar so toliko nakazane, da je iz njih mogoče izluščiti, kaj je v povojnih letih najbolj žulilo naše ljudi, a jim kljub razočaranju nad povojno ureditvijo in neugodnim razmeram utrjevalo prepričanje, da morajo ostati na svoji zemlji. Eden izmed junakov se takole izpoveduje: »Jaz pa, dragi, verjamem, da je moje življenje edino smiselno tu, da je moja vera najbolj avtentična tu in da ne bom drugje nič manj gnil kot tukaj, če sem gnil.« Odločno je proti prodajanju zemlje za tovarne, ker je naši pradedje tudi takrat niso prodajali, »ko so jim umirali otroci«. Brez zemlje ne bodo več navezani na te kraje in se bodo asimilirali. Lahko rečemo, da obravnava v glavnem probleme tržaških Slovencev, ki jih je opevala že v pesmih.

Nosivci dejanja so mladi ljudje. O njih pravi, da se tukaj in onstran meje »predvsem dolgočasijo in iščejo vse po svoje ...ustvariti mislijo neukrotljivega in nedotakljivega človeka. Tistega, ki so ga stari pustili v gozdovih, ilegali in taboriščih. Najhuje je, da moraš po tej logiki začeti znova rušiti, krvaveti in žrtvovati.« Toda mladi bi radi rušili kot žrtvovali, in ko jih dobijo po glavi, se prestrašijo ali zresnijo in odnehajo. Sestajajo se in razhajajo, razmišljajo in razpravljajo, vendar pa jih le redko vidimo pri delu in tudi njihovi zunanji in notranji obrisi so samo nakazani. Največjo vlogo imajo: Rok, ki postane svetovljan, ker je študiral v Nemčiji; Stojan, učitelj, rodoljub in revolucionar; Dimitrij, tihotapec orožja; Huligan s kitaro, ki sam sebe imenuje Jutro; in seveda Anita, katere zgodba se plete skozi vso knjigo in je edina, ki vsaj rahlo povezuje ljudi in dogodke.

Anita je Rokova in Stojanova sošolka, nezadovoljna in nestalna, in sama sebe na koncu knjige takole označuje: »Več let sem hodila skozi življenje kot vrhovodec. Bila so obdobja, ko nisem imela nobene ideje. V tri dni. Izkusila sem biti prikazen. Tudi nezaželena. Ko so me spodili, sem postala človek. Incorporatio voluntatis.« Najprej je obljubila Stojanu, ki jo je imel rad, da se bosta borila za zemljo, ko je bil ob demonstracijah ranjen, je šla brez vzroka k Roku in živela pri njem, dokler je ni vrgel iz stanovanja. Odpravila se je v Avstralijo in se udeleževala demonstracij. Ustvarila si je neko svojo vero in se vrnila. Naselila se je v predmestni hišici, pisala topise in gostila prijatelje. Nekega dne se je pri njej ustavil huligan Jutro, vzljubila sta se, ko pa je fant ugotovil, da prisluškujejo njunim pogovorom z mikrofoni, je pobegnil. Anita ga še vedno išče.

Pisateljica se poslužuje modernega načina pripovedovanja, ki se ga je navzela v Ljubljani, ko je sodelovala s Perspektivovci. V knjigi je vse razdrobljeno, nakazano, prekvašeno z liriko, nastopajo pa ljudje in »ljudje prividi«. Očitno je, da se je učila tudi pri Kafki, ki ga v knjigi omenja. Slog je sunkovit, eliptičen, osvetljene so le posamezne točke in posamezni ljudje. Dosti je abstraktnosti in simbolizma. Založba pravi na ovitku: »Dozdeva se tudi, da se pisateljica pomembno pridružuje posebnemu proznemu stilu, ki se je razvil prav med pisatelji na Tržaškem in ki je precej različen od »matičnega«: bolj svetovljanski, zato pa morebiti manj nabit z zemeljsko težo.« To drži samo nekoliko, ker Žerjalove ne moremo primejati kakemu Rebuli ali Pahorju, dosti bližja je npr. Levu Deteli in nekaterim mlajšim ljubljanskim pripovednikom, ki so izšli vsi iz iste šole. Ima pa slog Žerjalove nekaj osebne in je v podrobnostih svež in izbrušen. Jožetu Pogačniku se zdi ta osebno-meditativni tip proze »za sedaj predvsem zanimiva oblikovalna moč, ki se bo lahko uredničila šele v prihodnosti« (*Slovensko zamejsko in zdomsko slovstvo*, 1972, 51).

Pisateljica je dodala na koncu povesti v *Zalivu* Opombo, v kateri izjavlja, da so »osebe, dogodki, značaji, pokrajina in pogovori ... plod moje domišljije«. Ni opisala znancev in tudi »ne upodabljam kakšne peripetije iz svojega življenja«. (*Zaliv*, 1971, 327).

Marij Čuk

Marij Čuk se je rodil v Trstu 1952, dovršil 1970 učiteljsko A. M. Slomšek in se vpisal na slovenistiko in romanistiko ljubljanske univerze. S pesmimi je začel sodelo-

vati v Literarnih vajah, od tod je šel v Prim. dnevnik, Zaliv, Jadranski koledar, Dan, Dialoge in Sodobnost.

Leta 1973 sta mu Založništvo tržaškega tiska in Lipa v Kopru izdala PESNIŠKI LIST (št. 13), v katerem se je prvič obsežneje predstavil javnosti. V Listu so naslednje pesmi: *Potovanje po mistični poti ali kako je postal Janez sneženi mož* (6 pesmi), *Zaton, Playa de oro, Uničenje, Kralj bik, Jacques Anquetil* (tri pesmi), *Gledam, Važnost rešitve in Sonet bridkosti*.

Vse pesmi so napisane v slogu avantgardistične poezije, brez otipljive in razumljive vsebine. Pesnik je ob predstavitvi Lista izjavil, da ne piše za bravce, ampak zase.

Fortunat Mikuletič

Pri goriški Mohorjevi družbi je izšla med redno zbirko za leto 1974 tudi knjiga Mikula Letiča, ki je le drugo ime Fortunata Mikuletiča, z naslovom INTERNATITIS. Rokopis je pripravil za tisk dr. Zorko Harej, ki je tudi jasno predstavil avtorja.

Mikuletič se je rodil v Trstu 1888, dovršil tu gimnazijo, se vpisal na pravno fakulteto dunajske univerze, a je istočasno delal v tržaški luki, da se je vzdrževal. Med prvo svetovno vojno so ga vpoklicali, po vojni pa je dovršil pravo v Pragi. Prakticiral je v Trstu pri dr. Vilfanu, leta 1923 pa je odprl samostojno odvetniško pisarno v Ilirski Bistrici. Leta 1930 se je pred grožnjo konfinacije preselil v Celje, kjer je ostal do 1941, ko se je pred Nemci umaknil v Ljubljano. Ko so ga 27. avgusta 1941 aretirali in poslali v italijansko konfinacijo, najprej v Corropoli, potem v Casoli, kjer je ostal do septembra 1943. Ostali čas vojne je prebil deloma v Modeni, deloma v Milanu, nato je živel v Kopru in urejal italijanski del Uradnega lista. Umrl je 1965 v Ljubljani.

Mikuletič ni bil poklicni pisatelj, vendar je jemal pero v roke od dvajsetega leta dalje. Pisal je črtice in novele, pesmi in paradije, predvsem pa se je posvečal šaljivim zgodbam. O tem pravi dr. Harej v spremni besedi: »Posebnost njegovega pisanja je, da iz pripovednega tkiva kakor sonce izza oblakov neprestano sili v ospredje komična situacija, smešna postava, šaljiv dogodek.«

O spisu INTERNATITIS pravi avtor sam, da je »nekakšna kronika, ki je bila spisana leta 1943 v internacijskem taborišču. Je to skromen, a točen odlomek iz življenja vojnega interniranca, kakršno je v resnici bilo: brez junaštev, brez patetičnih stavkov, brez globokih političnih in strateških razprav.« Ime si je sam izmislil in zaznamuje bolezen, za katero zbolijo vsi, ki so dalj časa zaprti. Spremenijo namreč svojo miselnost, čustvovanje in vedenje.

Pripovedovanje v prvem delu je kronološko natančno. v taborišču pa se je poleg opisovanja in razmišljanja poslužil namišljenih dnevnikov, da je tem verneje podal življenje posameznikov in svoje. Težko je bilo to življenje, saj je bil pisatelj brez krivde odtrgan od družine, dela in domovine, taboriške razmere so bile obupne, mučila sta jih še brezdelje in negotovost za bodočnost. Vendar je znal pisatelj ohraniti notranji mir, poiskal si je delo v ob-

činski pisarni, pisal prošnje sotrpinov, ob razsulu se je zatekel h kmetu Peppinu in tako srečno ušel taborišču in Nemcem. V taborišču je kljub mračnim razmeram našel vrsto dogodkov in ljudi, iz katerih je znal potegniti vesele, šaljive ali komične poteze. Zato je knjiga optimistična, vedra, polna življenjske modrosti in upanja v svetlejšo prihodnost. Pisatelj je že od začetka vedel, da bo vojna dolga, krvava, toda zmagovita za slovenski narod. Spoznal je, da proti višjim silam človek ničesar ne more, zato naj se vda in zaupa v božjo previdnost. Takole pravi ob skrbi za usodo družine: »Zaenkrat sem brez moči. Glavna skrb je zdaj, da si ohranim zdravje in živo glavo; vse drugo naložim začasno na močna pleča Njega, ki skrbi za ptice pod nebom in lilije na polju.«

Mikuletič v Internatitisu ni iskal umetniških učinkov, povedal je preprosto in pošteno to, kar je doživel in videl. Zato je knjiga dragocen zgodovinski dokument, poživilja jo pa jo številne izvirne slike Ljuba Ravnikarja, ki so nastale v taborišču. Spis je izšel prvič v *Primorskem dnevniku* leta 1958.

(Dalje)

Tri knjige za manjšinsko konferenco

Ob priliki manjšinske konference v Trstu je Slovenski raziskovalni institut izdal dve knjigi: Slovenci v zamejstvu in Pravne poti do rešitve problemov Slovencev v Italiji.

V prvi so zbrane razprave strokovnjakov, zgodovinarjev, preučevalcev narodnih vprašanj in dobrih poznavalcev manjšinske problematike ter znanstvenikov manjšinskega prava. Tu so natisnjene študije Milka Kosa, Lava Čermelja, Boga Grafenauerja, Janka Jerija in Gorazda Kušaja. Za neinformirano javnost je knjiga gotovo dragocen prispevek.

— :: —

V drugi knjigi pa so objavljeni dokumenti in predlogi, ki so od leta 1970 dalje na ta ali drug način sintetizirali zahteve po globalni rešitvi slovenskih vprašanj v Italiji. Na začetku je študija dr. Karla Šiškoviča, to je daljša komparativna analiza.

Knjigi nista nič novega, je pa gotovo prav, da sta izšli ob priliki Manjšinske konference v Trstu, poleg tega še v več jezikih.

— :: —

K prejšnjima knjigama spada še tretja, in sicer Slovenska skupnost v Beneški Sloveniji. V tej, 48 strani obsega-

joči knjižici, sta objavljeni predavanji Paola Petriciga in Valentinija Z. Simonittija, ki sta ju imela v študijskem centru Nediža.

Vse tri knjige je založilo Založništvo tržaškega tiska.

Die Slowenen in Kärnten - Slovenci na Koroškem

Ob priliki Manšinske konference v Trstu, je izdal Narodni svet koroških Slovencev in Zveza slovenskih organizacij na Koroškem knjigo z naslovom *Die Slowenen in Kärnten - Slovenci na Koroškem*. Knjiga je tiskana v nemščini, drugi del pa v slovenščini, priložene karte pa imajo pojasnilo v obeh jezikih.

Pod poglavjem Ljudska štetja in etnični razvoj na Koroškem obravnava knjiga najprej gospodarstvo in utrakvistično šolo kot faktorja germanizacije; da je prinaša knjiga, kako je uporaba kategorije »windisch« dediščina nacizma in na podlagi dokazov, da živijo Slovenci na znanim in sklenjenem ozemlju, avtorji dokazujejo, da je vsako preštevanje koroških Slovencev nepotrebno. — Naslednje poglavje govori o zapostavljanju koroških Slovencev v upravi, nato o sedstvu, pa o socialno gospodarskih razmerah med koroškimi Slovenci. Na koncu je poglavje o topografskih označkah. Potem je dodanih 17 topografskih kart, ki nazorno dokazujejo in pomagajo razpravam v prvem delu knjige in na katere se tudi razprave sklicujejo.

Če se prva knjiga Skupna Koroška - Das gemeinsame Kärnten zavzema in sklicuje na krščansko bratstvo, če govori, kako je tudi res hotelo biti včasih dobro razmerje cerkvenih dostojanstvenikov do vernikov slovenskega jezika, kako je samo v medsebojnem razumevanju in krščanskem bratstvu možna nova doba na Koroškem, tako je ta knjiga *Die Slowenen in Kärnten - Slovenci na Koroškem* ena sama obtožba vlade in koroških razmer, krivičnega postopka, da je danes na Koroškem tako stanje kot je. Obe gledanji sta razumljivi: prva knjiga je namenjena koroških katoličanom, njihovi dobri volji, druga pa je bila predložena na mednarodni forum, namenjena Manšinski konferenci, na kateri je seznanila zastopnike manjšin v kakšnih razmerah žive danes Slovenci na Koroškem.

Marija Pirjevec: Srečko Kosovel, Aspetti del suo pensiero e della sua lirica

Kosovel je še danes malo raziskan pesnik. V glavnem je to krivda Antona Ocvirka, univerzitetnega profesorja na ljubljanski univerzi, ki je del njegovih pesmi predolgo hranil in ga ni v celoti predstavil Slovincem. Zato je

Alfonz Gspan, eden izmed najbližjih Kosovelovih sodelavcev v obliki pisem v reviji *Prostor* in čas že bolj približal pesnika Slovincem s tem, da je objavil obširno gradivo o njem, obenem pa je morda to zdramilo Antona Ocvirka, da je pred kratkim izdal 2. knjigo Kosovelovih pesmi.

Marija Pirjevec, ki predava na tržaški univerzi slovensko književnost, je upoštevala tako Ocvirka kot Gspana, pisma, ki jih je Kosovel pisal: bodisi Debevcu ali drugim osebnim prijateljem in je na podlagi vsega tega napisala študijo o aspektih Kosovelove misli in njegovi liriki. Tako se ta knjiga pridružuje študijam o Kosovelu (pisana je v italijanščini) in ga bodo mogli spoznati tudi italijanski rojaki, pa morda tisti, ki študirajo na tržaški univerzi slavistiko. Knjigo je izdalo Založništvo Tržaškega tiska.

Meddobje XIII-3

Že v poletnih mesecih smo dobili zadnjo številko Meddobja, ki ima značaj literarne revije in znanstvenega zbornika. Znanstveno teži ji daje prispevek dr. Eda Škulja, ki je priobčil prvi del disertacije iz cerkvene glasbe z naslovom Stanko Premrl, cerkveni znanstvenik. Esej ima v sebi tisti resni pristop k snovi, ki je lastna za disertacijo; dr. Škulj jo je tudi z uspehom branil 20. junija 1972 pred modertorjem in člani diplomske komisije na Pontificio Istituto di Musica Sacra v Rimu. Literarno teži dajejo reviji trije prispevki Franceta Papeža in tudi večina ostalih prispevkov. Kot uvod v revijo je natisnjena Papeževa pesem v španščini *Un libro*, v drugih dveh člankih pa se poglablja in kritično obdela dva ustvarjalca, Franceta Goršeta in Vinka Beličiča. V prvem prikaže, kako je Gorše dosegel slovenski in svetovni sloves. Papež navaja dva stilna principa, ki usmerjata umetnikovo razporeženje. Prevladuje klasična mediteranska vitalnost, pravi Papež, potem pa je zaslediti vedno več stvaritev, ki spominjajo na romantično ekspresivnost. A morda bi bilo bolje Goršetovo ustvarjenje opredeliti, misli Papež, po dveh umetnikovih globlje in dosledneje uporabljenih prvinah: po telesnosti in duhovnosti. Vsekakor je članek zanimiv in je prav, da se je revija spomnila na umetnika ob življenjskem jubileju. V poetičnem svetu pa nam Vinka Beličiča Papež približuje kot pesnika ob zadnji njegovi pesniški zbirki *Bližine in daljave*. Pokaže ga kot pesnika Bele krajine in predvsem Krasa, kot zdamskega pesnika in vendar pesnika vseh Slovencev. Zelo lepo pesem je priobčila Mi ena Merlakova z naslovom *Carn-tum* ali smrt imperatorja na tujem. V *Sporočilih* je objavil zelo obširno razpravo Frank F. Bükvič: Abram Terc-Sinjavski, Lenja Tihomirov. Razprava je vredna posebne ocene. Lev Detela v *Kritikah* in presojah primerja dva sodobna slovenska krščanska pesnika, Truhlarja in Vodeba, To je bilo sicer predavanje na ce ovškem radiu, a je prav, da je objavljeno, saj sicer nihče ne bo pisal o njih. Pesnik Vladimir Kos piše svoje pismo predvsem o Dolenjčevi Moji rasti, Tine Debeljak na koncu še govori o poljskem jezikoslovcu Baudouinu de Courtenayu, Edo Škulj pa je priobčil Sveti večer. Tako je tudi ta številka Meddobja bogata na prispevkih in še bolj na njihovi vsebini.

jp

ČUK NA OBELISKU

AGENCIJA ZA POMIRJEVANJE ŽIVCEV

SLORI

V ljubljanskih Naših razgledih (št. 15 z dne 9. avgusta 1974) smo pod fotografijo dr. Karla Šiškoviča brali, da je med drugim tudi politični aktivist!

Ta pa je lepa! Čuk na Obelisku pa je mislil, da gre za znanstvenega raziskovalca.

V isti številki NR smo v intervjuju z dr. Šiškovičem brali, da bodo odborniki oziroma sodelavci SLORI za svoje delo tudi honorirani, sicer »minimalno«, a vendarle honorirani; zaenkrat pa, da so tam le trije »profesionalni kadri: ravnatelj, tajnik in dokumentaristka-administrator-ka«.

Zdaj je Čuku vse jasno, tudi to, zakaj je SLORI že prvi dan svojega obstoja hitel v naročje prsate SKGZ: Služba je služba, bi nekako rekel Švejk, ki ga je svoj čas igralo tudi naše SSG! Čuk bi pa rekel: Živio naši kadri!!

ČUK NA MANJSINSKI KONFERENCI

Čuk na Obelisku je zvedel, da je na tržaški mednarodni konferenci prišlo do ostrega napada na nekatere Slovence sodelavce Radia Trst A, češ, da je tam precej bivših nacistov. Ta edini napad na pripadnike slovenske narodne skupnosti, je sprožil, seveda, Slovenec po krvi, Italijan pa po strankarski izkaznici: Albin Škerk.

Čuk na Obelisku je tudi zvedel, da je taisti človek, ki sedi tudi v parlamentu, glasoval kot edini predstavnik PCI v parlamentu proti temu, da bi MSI dobila milijard-no podporo...

Čuku na Obelisku ugaja taka doslednost (o kateri pa je žal le sanjal!). Zato naj živi dosledni anti fašizem!

OKTET NA OPČINAH

Slovenski oktet, ki je pred kakim letom dni nastopil v Vatikanu pred samim sv. očetom papežem Pavlom VI., je hotel pokazati svojo odprtost tudi proti italijanski levi sredini in je v začetku septembra bil v gosteh na propagandnem shodu PSI — sekcija vzhodni Kras (to so italijanski socialisti iz Gropade, Padrič, Trebč, Opčin itd.). Kot je ČUK mogel izvedeti iz zanesljivih menažerskih krogov okoli priznanega slovenskega ansambla, bo le-ta prihodnjič nastopil pod latnikom na neki osmici pri Piščancih. Da ne bo zamere, bodo osmico izžrebali.

Pravoverni predavatelj: Čutite se prizadetega, ker so pravoverni časopisi »in toto« obsodili Drago 74. Sprašujete se, če naj dvomite v svojo pravovernost. Žal rubrike za duhovna vprašanja nimamo.

MALI OGLASI

Na pomoč! Iščemo strokovnjake, ki bi vodili rubrike s specifičnimi problemi.

R A Z P I S

1. Revija Mladika razpisuje

III. literarni natečaj

za izvirno še neobjavljeno črtico ali novelo poljubne vsebine, z željo da bi dela odražala življenje, delo in običaje tukajšnjih ljudi in da bi kar najbolj odgovarjala konceptu te družinske revije. Vendar pa ti napotki niso obvezujoči in so avtorji popolnoma prosti tako glede vsebine kakor tudi obdelave in dolžine teksta.

2. Na razpolago so sledeče nagrade:

Prva nagrada: 50.000 lir

Druga nagrada: 30.000 lir

Tri enake tretje nagrade po 15.000 lir

3. Rokopise je treba poslati v dveh tipkanih izvodih s priporočeno pošiljko na naslov MLADIKA, ul. Donizetti 3-I, 34133 TRST, do 15. decembra 1974. Rokopisi morajo biti opremljeni samo z geslom ali šifro. Točni podatki o avtorju in naslov pa naj bodo v posebnem spremnem pismu, opremljenem z istim geslom ali šifro. V primeru, da isti avtor sodeluje na natečaju z več deli, mora poslati vsako v posebni kuverti.

4. Ocenjevalno komisijo sestavljajo: univ. prof. in kritik Martin Jevnikar, glavni urednik revije prof. Jože Peterlin, pisatelj prof. Alojz Rebula, pesnik Albert Miklavec in pesnica Ljubka Šorli - Bratuževa. Mnenje komisije je dokončno.

5. Izid natečaja, ki je odprt vsem ne glede na bivališče, bo razglašen ob slovenskem kulturnem prazniku — Prešernovem dnevu na javni prireditvi in po časopisju ter bo sporočen z osebnim pismom nagrajencem. Vsi teksti ostanejo v lasti Mladike. Nagrajena dela bodo objavljena v letniku 1975. Objavljena pa bodo lahko tudi druga dela, za katera bo komisija mnenja, da so primerna za objavo.

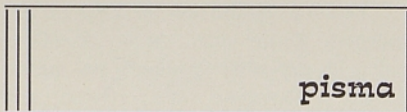

V TISKOVNI SKLAD SO DAROVALI:

-s -h, Trst: 50.000 lir za prvo nagrado našega literarnega natečaja. Hvala za dar in tudi za plemenite in vzpodbudne besede! B. Pistivšek, München: 40.000 lir. Predavanja v Dragi 1966 in 1967 niso izšla v tisku. Za druge publikacije vam bomo skušali pomagati, kakor naprošate.

Gospod Čotar, Trst: 3.000 lir.

Vsem iskrena hvala!

SPOŠTOVANI GOSPOD UREDNIK!

V zadnjem času so nam slovenski duhovniki v Italiji na pretresljivo stvaren način prikazali dramatičen položaj duhovne oskrbe med nami. Novih duhovnikov ni, prisotnost obstoječih pa je odvisna od večnih bioloških zakonov. Bog jim daj dobro zdravje in dolgo življenje, toda v doglednem času se bomo postopno znašli sami. Laik ne bo mogel nikoli nadomestiti vsega tistega, kar je za naše kraje vedno predstavljal duhovnik. Do kolikšne mere nam bo lahko pomagala Cerkev v Sloveniji? Bojim se, da bo treba misliti na eno samo možnost: da proglasimo slovensko zamejstvo v duhovnem smislu za misijonsko področje. Mogoče bo prišel čas, ko bo moral slovenski duhovnik v Afriki razmišljati, če ni njegovo mesto na Krasu, v Benečiji, v Kanalski dolini. Na Madagaskarju ali v Indiji bo Portugalec ali Irec zlahka nadomestil njegovo odsotnost, v naših krajih pa ni vseeno, če je v župnišču Slovenec ali Italijan.

B. P.

Gospod urednik!

Sem dijak, ki ga v bodočem šolskem letu čaka velika matura in zatem izbira poklica. Marsikdo je v stiski, ker ne ve prav, za kaj bi se odločil. Jaz pa to izbiro že imam, so pa težave drugje. Takoj pojasnim. Rad bi postal profesor, še najraje profesor slovenščine. Sem pa edini sin človeka, ki ima precejšnje podjetje v narodnostno izpostavljenem kraju in ki je že v letih. Oče razume moje težnje, hkrati pa mi stvarno dopoveduje: naše podjetje ni samo družinska ekonomska zadeva, temveč je tudi majhna slovenska postojanka. Če je za menoj ne prevzameš ti, bo ta majhna postojanka prej ali slej izginila. Zato mi priporoča — brez pritiska seveda — kak ustreznejši študij. Do kod je v tem mojem problemu zadeva želje in dolžnosti, do kod pa je mogoče le nezrelost? Mi lahko kak izkušen bralec pomaga z nasveti?

R. L.

Spoštovani!

Vsakdo lahko sledi — v tisku in po radiu — pravicam inflaciji kulturnih prireditev po naših krajih. Ni vasi in zaselka, ki bi se ne mogel ponašati vsaj z eno takih manifestacij. V mislih imam praznike pršuta, čevapčičev, sardonov, štrukljev (kuhanih in pečenih), češenj, piščancev, zelja in klobas in podobnih poslastic. Ste se kdaj vprašali, zakaj take že industrializirane prireditve uspevajo? Smo mar Slovenci takšni požeruhi? Mislim, da ne. Morda sladokusci? Nismo. Veste kaj: v tem tiči nekaka čarovnija. Kar oglejte si plakate takih prireditev (saj veste, tiste dvojezične »fešta - praznik« ali pa »šagra - sagra paesana«)! Preberite: nastopa Tainta, igra naša banda, tekma v briškoli in tombola. Do tu nič izrednega, nezanimivo. Živ krst ne pojde na takšno prireditev. Pa glej zlodja, v zadnji vrstici so spretni organizatorji natisnili:

»dobro založeni kioski in domače vino«. In tako ti pride na prireditev vse, kar leze in gre sedem far naokrog.

In ker se je v zadnjem času veliko povedalo in napisalo o stiski Stalnega slovenskega gledališča v Trstu, naj še jaz dodam svoj nasvet! Zakaj ne postavijo v Kulturnem domu štante? Kolikšno publiko bi pridobili! Stotine gledavcev bi obiskovale Kulturni dom, če bi na gledališke plakate natisnili tisti »hokus — pokus za dobro udeležbo«, čudežno formulo: »pristna domača kapljica«.

Saj vemo, da Slovenci takoj za (ali pred) Bogom častimo vino!

(sledi podpis)

VPRAŠANJE NOVE REVIIJE

V Katoliškem glasu sem bral dve pismi o novi reviji, (čeprav sem jih pričakoval več po slogu prvega pisma), ki naj bi jo začeli izdajati na Primorskem. Žal se avtorja nista podpisala. Gre skratka za to, da bi začeli izdajati neko novo revijo, v kateri bi »vsaka družina našla nekaj zase«. V njej naj bi sodelovalo čim več sodelavcev in tudi gmotno bi jo morali vzdrževati.

Kaj naj rečemo o predlogu?

Na vsak način je misel vredna upoštevanja. Morda so tisti novi ljudje taki, ki bi izdajali revijo, v kateri bi res našel vsakdo nekaj novega in bi bila za vso našo deželo. Tako bi prevzela lahko naročnike Mladike in dobila nove.

Toda prej ko bi s tako revijo začeli, bi morali biti gotovi, da bo revija res izhajala. Vprašanje naročnikov je zelo važno pri nas, ko mora revija živeti samo od naročnikov. Potem je važno število sodelavcev. Važno je, ali se bo za revijo zavzela tudi Gorica, ki smo jo za Mladiko zaman prosili. In Beneška Slovenija in Kanalska dolina. Tu nastane vprašanje, kako potem pisati tako revijo, da bi jo razumel tudi preprost bralec v teh pokrajinah. Vprašanje je, ali bodo ljudje dali denar za tako revijo. Revija namreč ne stane samo malo, ampak je to po podražitvi delovne sile v tiskarni zelo velik znesek. Morda bi izšlo nekaj števil in potem? Mi vemo, da je na primer Naš vestnik prenehal izhajati, čeprav so nekoč pisali, da bodo obravnavali zelo važna socialna vprašanja; da je prenehalo tudi precej drugih poizkusov po vojni.

Moj predlog je ta, da se tisti anonimni pisci v Katoliškem glasu podpišejo s polnim imenom in da sprejmejo uredništvo Mladike. Naj s svojo sposobnostjo in s svojimi zvezami pomagajo reviji, ki jo že imamo, do izhajanja. Tu zastavimo svoje sile in jo, če hočete, spremenimo popolnoma, da bo taka, kakor bi po mnenju dopisnikov morala biti. Upajmo, da bo potem prišel tudi denar, da bodo naši ljudje žrtvovali nekaj za tako revijo. Na podporo dežele ni računati. Rajši nekaj popraviti kot pa podreti in začeti znova, to mislim, da je bolje. Morda se motim. Če pa smo mnenja, da moramo Mladiko ukiniti, potem pa jo ukinimo in pokopljimo!

Samo z imeni na dan, da bomo vedeli s kom imamo opravka! In tudi odgovornost morajo prevzeti.

JOŽE PETERLIN
glavni urednik Mladike

smeh in dobra volja

Dva vaščana sta hotela obiskati brata, ki je stanoval v mestu, v stolpnici v trinajstem nadstropju. Vsa znojna sta prisopihala gor in pozvonila.

»Ja, zakaj pa se nista pripejala z dvigalom?« ju je vprašal brat.

»Saj sva hotela, pa nama je pred nosom odpihalo gor.«

— :: —

Gospa je prosila inštalaterja, naj hitro pride popraviti, ker teče voda in ne ve, kaj napraviti. Prikazal se je čez dobre tri ure, češ da je tak promet, da ni mogel naprej.

»Se vam je morda posrečilo med tem kaj popraviti?«

»Ja,« je rekla z zadržano jezo, »učila sem otroke plavati.«

— :: —

Prodajalka Igorju, ki je plačal račun: »Mi je prav žal, Igor, danes ti moram dati petindvajset lir, ker mi je zmanjkalo bombonov.«

— :: —

Avtobus trči v drugega. Vik in krik in stok. Najbolj vrešči stara gospa, ki se ji ni zgodilo nič hudega.

»Dajte no, pomirite se« ji prigovarja miličnik. »Ne delajte panike. Poglejte,, tale dva sta mrtva, pa se nič ne pritožujeta.«

— :: —

Dijak dela popravni izpit iz slovenščine. Ker se ves trese od strahu, ga profesor opogumi in ga vpraša najprej najlažje vprašanje.

»No, povej, kdo je napisal roman Deseti brat!«

Učenec: »Deseti brat... Deseti brat...«

Profesor malo počaka, potem se mu le zdi preneumno in pove sam: Josip Jurčič.

Učenec vstane in se obrne, da bi šel v klop.

»Kam pa greš, saj te še nisem izprašal,« zagrmí profesor.

»Sem mislil, ...da ste poklicali naslednjega...«

— :: —

Direktor naredi jutraj obhod po podjetju. V neki sobi opazi uslužbenca, ki mirno gleda skozi okno. Vpraša ga: »Ko'iko časa ste že pri nas?«

»Tri dni.«

»O, to ste se pa hitro živeli.«

— :: —

Mala Danica ne uboga in očka ji prisoli zaušnico. Dekletce se užaljeno zateče k mami:

»Mama, ali je bil ata edini moški, ki si ga lahko dobila?«

— :: —

»Končno. Danes prvič vidim, da ste mi prinesli mehek zrezek?«

Komiku Totòju so šli zelo na živce gledavci, ki so zamujali. Ko je videl, da se pomika po dvorani dama v pelcu, je dal znak igralcem, naj molče in ustavi orkester. Potem je slovesno rekel: »Hvala, hvala, gospa, bili smo že tako v skrbeh...«

— :: —

»Glej na tisto Američanko! Ko je prišla lani, je imela 30 let, letos pa pravi, da jih ima 29!«

»Gotovo je s Cape Kennedy, tam štejejo nazaj.«

V založbi Mladike so doslej izšle sledeče knjige:

PESMI:

Bruna Pertot: Moja Pomlad

Vinko Beličič: Gmajna

Marijan Brecelj: V času odmaknjena sidrišča

Albert Miklavec: Prošnja za jutri

Boris Pangerc: Amfora časa

Vinko Beličič: Bližine in daljave

A. Manzoni: Svete himne

RAZPRAVE:

»Draga 1968« (predavanja v Dragi)

Slovensko usodo krojimo vsi (predavanja v Dragi 1969 in 1970)

Zbornik Draga 1971

Ideje in vrednote (Draga 1972)

»Draga 1973«

Egidij Vršaj: »Gospodarsko sodelovanje med Italijo in Jugoslavijo (v italijanščini)«

Vse knjige dobite v upravi Mladike in v slovenskih knjigarnah v Trstu in Gorici

LISTNICA UPRAVE IN UREDNIŠTVA

Še vedno pošiljamo nekaterim revijo na ogled. Tistim, ki se boste odzvali takoj in se nanjo naročili, bomo naročnino zaračunali šele od januarja prihodnjega leta. Do konca tega leta vam bomo revijo pošiljali zastonj. Pohitite z naročilom in plačajte naročnino za prihodnje leto. S tem nam boste pomagali iz finančnih težav.

Kdor more, naj revijo podpre s prispevkom v tiskovni sklad. Iz Italije lahko vplačate na naš tekoči račun (c/c postale) št. 11/7019 »Mladika« - Trst. Iz tujine pa se poslužujte mednarodnih poštnih nakaznic!

S to številko smo uvedli novo rubriko, s katero vas bomo predvsem informirali. V uredništva časopisov prihaja vsak dan veliko novic, od katerih mnoge romajo v koš. Časopisi in radio jih iz različnih razlogov ne objavijo. Če jih popolnoma ne izpuščajo, jih vsaj skušajo potisniti v kak kot, tako da jih površni bralec ne opazi. Nekaj takih novic bomo nabrali za vsako številko. Poleg tega bomo beležili dogodke iz našega vsakdanjega življenja, opozarjali vas bomo na važne obletnice, prireditve in drugo.